

NİSAN 2016

AB-Türkiye Mülteci Anlaşması

İç savaş nedeniyle ülkelerini terk etmek durumunda kalan Suriyelilerin çoğu önce Türkiye'ye, ardından da Avrupa'ya göç etmeye başladı. Ne var ki, göç yollarında türlü eziyetle karşılaşmaları ve hatta "ucuz işgücü" olarak görülmeleri bir yana "vasıfsız" ya da "kalifiye" olarak da sınıflandırılmakta ve ona göre muameleye tâbi tutulmaktalar.

Türkiye-AB mülteci görüşmelerinin arkasında yatan "endişe"yse açık: Avrupalı liderler bir yandan sınırları kapatmak istemekte, diğer yandansa insan hakları söyleminden fazlaca uzaklaşmış görünmemek için Türkiye'den çıkışın önlenmesini ve böylece Avrupa kapılarındaki yığılmaların insanlık dışı görüntülere mahal vermemesini amaçlamakta.

HAK İHLALİNİN HUKUKİ YOLU?

Elâ BİLGİN

Suriye'de başlayan iç savaşın ardından Suriyeliler ülkelerini terk etmek zorunda kalmış ve pek çoğu da Türkiye'ye göç etmeye başlamıştı. Aradan geçen 5 yılda Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısı 3 milyona yaklaştı. Ancak birçok insan hakları örgütünün raporlarına da yansdığı üzere Suriyeliler Türkiye'de ucuz işgücü deposu olarak görülüyor ve kayıt dışı çalışmak zorunda kalan çocuklar da dâhil olmak üzere sömürüye maruz kalıyor. Bunun yanı sıra çocukların eğitime, uygun barınma koşullarına ve sağlık hizmetlerine erişiminde çeşitli güçlükler yaşanıyor. Bu nedenle Türkiye'de "insan onuruna yaraşır" bir yaşam için geleceğe dair ümit besleyemiyorlar. Nitekim geçen yılın başından itibaren ölüme göze alarak kitleler halinde "gelişmiş" ülkelere yol almaya başladılar. **(devamı 3.sayfada)**

★
Finlandiya'da Yabancı Öğrencilere Harç
Dicle KORKMAZ TEMEL
sayfa 4-5

★
Portekiz'de Krizden Kurtulma Programları
Ayşe Elif YILDIRIM
sayfa 6

★
'Çalışma Yasası: Non, Merci!'
Onur HAZNEDAR
sayfa 7

★
Küba'yla İlişkiler Normalleşiyor
Damla ÜNSEVER
sayfa 8

★
Big Bang'e Yolculuk
Betül DİNLER
sayfa 10-11

★
AİHM'in Fakirlik Çıkmazı
Yasemin KARADAĞ
sayfa 12-13

★
Avrupa'da Kadın Hareketleri: Süfrajeterler
Melisa TEKELİ
sayfa 14-15

★
Macellan: Bir İnsan, Bir Yaşam
Ayşe Elif YILDIRIM
sayfa 18

Hapishanede Breivik Hükümü

Aygün KARLI

Kuzey Avrupa'da hortlayan neo-Nazizm ve akabinde ırkçı partilerin yükselişi, başta Danimarka olmak üzere İsveç ve Finlandiya'da da görülmekteydi. Norveç'te Breivik'in 2011'de yaptığı saldırı neticesiyle ırkçı partilere ba-

kişini değiştirmişti. Şimdi bu değişimi gerçekleştiren isme bir de yakından bakalım. Breivik, 22 Temmuz 2011'de Norveç'in başkenti Oslo'da yerel saatle 15:26 sularında başbakanlık binası önünde bomba saldırısı ve Utøya

(Utøya) adasında aynı saatlerde Norveç Sosyal Demokrat Parti yaz kampına silahlı baskın gerçekleştirdi. Oslo'da otomobile yerleştirilen bombanın patlamasıyla 8 kişi, Utøya adasındaki İşçi Partisi gençlik kampındaysa 69

kişi öldü. Saldırılarıyla 77 kişiyi öldüren Breivik'in Hristiyan köktendinci görüşlü internet sitelerinde yorumlar yaptığı söylenmiş, ancak bu sitelerin hangileri olduğuna ilişkin ayrıntılı bilgi verilmemişti.

Breivik artık okullu

Anders Behring Breivik, saldırıları gerçekleştirdikten ve hüküm giydikten yaklaşık bir sene sonra Oslo Üniversitesi'nin Siyaset Bilimi Bölümü'ne kabul edildi. 36 yaşındaki mahkûmun eğitim için hapisten çıkarılmayacağı açıklandı. Rektör Ole Petter Ottersen, aynı gün yaptığı açıklamada, "Norveç hapisha-

nelerinde yatan tüm mahkûmların, giriş koşullarını sağladıkları takdirde yüksek öğrenim görme haklarının olduğunu" söyledi. Bu arada, Breivik'in iki yıl önce aranan nitelikleri sağlayamadığı gerekçesiyle üniversiteye yaptığı başvuru reddedilmişti. Üniversitenin bu karar değişikliğine neyin neden oldu-

ğuyusa bilinmiyor. Breivik'in üniversiteye kabul edilmesi, ülkede tartışmaları da beraberinde getirdi. İşin ilginç yanırsa Breivik'in pratik derslerine giremeyecek olması ve üniversiteyi bitiremeyecek olması. Zira her ne kadar Breivik Norveç'te bir mahkûmun alabileceği en yüksek cezaya çarptırılarak yirmi bir yıllık

hapse mahkum olsa da, bu sonuç gerek Norveç'te gerekse uluslararası basında yoğun tartışmaları beraberinde getirmişti. Daha sonra Breivik'in üniversiteye kabul edilmesiyse bir açıdan ona verilen tavizlerin ikinci bir göstergesi olarak görülüyor.

Hapishane beğenmiyordu, şimdi de dava açtı

Anders Behring Breivik, altı ay önceyse cezaevi şartlarının iyileştirilmemesi durumunda açlık grevine gideceğini açıklamıştı. Cezaevi yetkililerini de çileden çıkarttığı belirtilen Breivik için konuşan ülkenin güneyindeki yüksek güvenlikli Skien cezaevindeki gardiyanlar sendikası temsilcisi Ingeborg Kivle, canı Breivik'in aşırı şikâyet ve taleplerinden dolayı yıprandıklarını kaydetmişti. Kivle, "Breivikle yüz yüze görüşmek, beni olumsuz etkiliyor. Bu konuya ilişkin rehberlik istiyorum" ifadelerini kullanmıştı. Norveç basını, tüm cezaevi çalışanlarının Breivik'ten dert yandıklarını belirtmişti. Dünyanın en iyi cezaevlerine sahip Norveç'te böyle bir talebin gelmesiyle dış basında şaşkınlıkla karşılandı. Bu ay yaşanan ilginç bir gelişme ise, kimilerine göre onlarca insanın katili Breivik'e taviz verilmesi kimilerine göre ise insan haklarına yaraşır

bir durum olarak yorumlandı. Anders Behring Breivik, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin iki hükmünü ihlali ettiği gerekçesiyle Norveç devletinden şikâyetçi oldu. Duruşmanın yapıldığı salonda kelepçelerinin çıkarılmasının ardından Nazi selamı veren (ki kendisi daha sonra bu selamın Viking selamı olduğunu belirtti) Breivik, cezaevi koşullarının "işkence" olduğunu belirterek dış dünyadan yalıtılmış bir ortamda tutulmasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ihlali olduğunu savundu. Breivik'in avukatı Oystein Storrvik, başkent Oslo'dan 100 kilometre uzaklıktaki Skien Hapishanesi'ndeki müvekkilinin "tecrit edilmiş olmaktan ötürü stresli olduğunu" belirtti. Storrvik, "Breivik'in hapishanede yaptığı şeylerden birisi ders çalışmaktı ve artık bunu bıraktı ve bu durumun, Breivik'in psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyen

tecritin bir işareti olduğunu düşünüyorum" dedi. Başsavcılık ofisinden yapılan açıklamada Breivik'in hapishane şartlarının "izin verilen sınırlar dâhilinde iyi" olduğu kaydedildi. Breivik, ziyaretçileriyle camlı bir bölmenin arkasından gardiyanların nezaretinde görüşebiliyor. Breivik, Norveç ve İsveç'teki medya kuruluşlarına gönderdiği mektupta, tamamen tecritte tutulduğunu ve hücre dışında geçirdiği vaktin günde bir saatle sınırlı olduğunu ifade etmişti. Diğer yandan, Breivik, ilk olarak sevk edildiği Ila Hapishanesi'nde de koşulların insanlık dışı olduğunu söyleyerek cezaevi yönetimine mektup yazmıştı. Mektupta, kahvesinin soğuk servis edilmesinden ve ekmeğine sürececek yeterli tereyağ olmadığından şikâyetçi olan Breivik, nemeleştirici kullanmasına izin verilmediğini de belirtmişti. Breivik, belki de Norveç'in en

tartışmalı konularında biri olmayı sürdürüyor. Bunun nedeniyse kaldırılan idam cezasının ardından verilen yirmi bir yıllık hapis cezası ve hatta müebbet hapis cezasının önünün halen açık olması. Müebbet hapis cezasının verilmemesini eleştirenler Breivik'ten 21 yıllık yaşantısı sonunda ne beklendiğini ve eğer dışarı çıkarsa daha fazla insan öldürmesinin mi beklendiğini bilemedikleri yorumunu yapıyor. Cezanın caydırıcı ve Breivik'in haklarının savunucusu olduğunu belirten kitleyse uluslararası sözleşmelere ve mahkum haklarına göndermede bulunarak yirmi bir yıllık cezanın yeterli olduğunu, önemli olanın mahkûma bu cezayı çektiyerek başkalarının daha fazla suç işlemesini engellemek olduğunu ve ayrıca Breivik'in ders almasının da yeterli olduğunu belirtiyor.

2015 baharı ve yazı, hava koşullarının elverişli olması nedeniyle deniz yoluyla Yunanistan'a geçişleri ciddi biçimde arttırdı. "Gelişmişler"inde vize serbestisi sağlanacaktı. Ancak 2015 başından itibaren Avrupa'ya geçen göçmen sayısındaki ciddi artış, 29 Kasım 2015'te yapılan ilk zirveyle taahhütlerin güncellenmesi gereğini doğurdu. Zirve sonunda yapılan anlaşmayla Geri Kabul Anlaşması için yeni yürürlük tarihi Haziran 2016, vize serbestisi için de Ekim 2016 olarak kabul edildi. Anlaşmayla, "uluslararası korumaya ihtiyacı bulunmayan göçmenlerin Türkiye'ye ve AB'ye seyahatlerini engellemek, mevcut ikili geri kabul yükümlülüklerinin yerine getirilmesini temin etmek ve hızlı bir şekilde kaynak ülkelerine geri göndermek suretiyle göçmenlerle ilgili işbirliğini ilerletmek" amaçlanıyordu.

29 Kasım zirvesi, ardından 7 ve 18 Mart'ta devlet ve hükümet başkanları düzeyinde gerçekleştirilen son iki toplantı ve 18 Mart'ta taraflarca açıklanan mutabakat, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin yanı sıra Uluslararası Af Örgütü ve Sınır Tanımayan Doktorlar başta olmak üzere alanda çalışan pek çok hükümet dışı örgütün ağır eleştirileriyle karşılandı.

7 Mart'taki zirve sırasında BMMYK, AB ile Türkiye arasında uluslararası koruma tedbirleri yeterince sağlanmadan yani bireysel vakaların incelenmesine olanak vermeyecek şekilde toplu geri göndermelere sebep olabilecek bir anlaşma yapılmaması gerektiğini vurgulamıştı. Yunanistan'dan Türkiye'ye gönderilenlerin Türkiye'den de menşe ülkelerine geri gönderilmesinin önüne geçilmesi gerektiğini ifade etmişti. Ayrıca Türkiye'ye gönderilen kişinin uluslararası standartlara uygun biçimde sığınma başvurusu yapabil-

mesinin gerektiğini, başvuru kabul edildiği takdirde eğitim, çalışma, sağlık hizmetleri ve gerektiğinde sosyal yardımlara tam ve etkin biçimde erişebilmesinin koşullarının sağlanmış olması gerektiğini belirtmişti. Nihayet herhangi bir anlaşma yapılmadan önce de bu konuların ele alınması talebinde bulunmuştu. Ayrıca yerleştirmelerde sadece Türkiye'den gelenlere ve bunlar içinde de sadece Suriyelilere odaklanılmaması gerektiğine işaret etmişti. İnsan kaçakçılığının önüne geçilerek mültecilerin normal yollardan kabul edilmesi çabalarını desteklediklerini belirtmekle birlikte, Avrupa'nın kabul edeceği kişi sayılarıyla ilgili vaatlerin, ihtiyaçlar karşısında oldukça düşük kaldığının altı çizilmişti.

7 Mart'taki zirve sırasında BMMYK, AB ile Türkiye arasında uluslararası koruma tedbirleri yeterince sağlanmadan yani bireysel vakaların incelenmesine olanak vermeyecek şekilde toplu geri göndermelere sebep olabilecek bir anlaşma yapılmaması gerektiğini vurgulamıştı. Yunanistan'dan Türkiye'ye gönderilenlerin Türkiye'den de menşe ülkelerine geri gönderilmesinin önüne geçilmesi gerektiğini ifade etmişti. Ayrıca Türkiye'ye gönderilen kişinin uluslararası standartlara uygun biçimde sığınma başvurusu yapabil-

18 Mart mutabakatı mülteci haklarının sonu mu?

Buna karşın 18 Mart'ta Türkiye'yle AB arasında varılan mutabakat, BMMYK'nın uyarılarının dikkate alınmadığını gösterdi. Mutabakatın ilk maddesi, 20 Mart 2016'dan itibaren Türkiye'den Yunan adalarına geçen tüm düzensiz göçmenlerin Türkiye'ye iade edileceğini belirtiyor. Madenin devamında her ne kadar bunun "geçici ve olağüstü bir tedbir" olacağı, başvuruların bireysel olarak ve "BMMYK ile işbirliği içinde" değerlendirileceği ifade edilse de, BMMYK'dan yapılan açıklamada Yüksek Komiserliğin anlaşmanın tarafı olmadığı ve geri gönderme uygulamasına endişeyle yaklaşıldığı vurgulandı.

Mutabakatın 2. maddesiye, Türkiye tarafının "1'e 1 formülü" diye özetlediği bir yaklaşımı öngörmekte. Buna göre Yunan adalarına ulaşan ve Türkiye'ye iade edilen her bir Suriyeliye karşılık, yine Türkiye'den, düzensiz göçe hiç kalkışmamış başka bir Suriyeli AB'ye yerleştirilecek. Bu noktada AB devletleri 72 bin kişiyi kabul edecekleri vademinde bulunuyor. İfade edilenlerin sayısı 72 bini geçerse bu mekanizmaya son verileceği belirtiliyor. BMMYK bu hususta da 7 Mart'taki itirazlarını tekrarladı. Yüksek Komiserlik, ihtiyaçlar karşısında vaat edilen 72 bin kontenjanın oldukça yetersiz olduğunu söylüyor. Üstelik yer-

leştirilecek kişilerin sadece Türkiye'den ve sadece Suriyeliler arasından seçilecek olmasını da sakıncalı buluyor. Bunun yanı sıra Türkiye tarafı "1'e 1 formülü"nü düzensiz göçmenler için caydırıcı olacağı ve bu sayede AB'ye ulaşmak üzere Türkiye'ye geçenlerin sayısının azalacağı inancında. Dolayısıyla bu mekanizmayla Türkiye'nin bir "mülteci deposu"na dönüşmesinin engelleneceğinin altı çiziliyor. Ancak bu düşüncü biçiminin Türkiye'ye gelmekten "caydırılan" sığınmacılara alternatif bir yol sunmadığı da ortada.

Mutabakatın 5 ila 9. maddelerindeyse sığınmacıları ülkesinde tutması karşılığında Türkiye'ye sağlanacak kolaylıklar yer alıyor. Bunlar arasında AB'nin Türkiye'ye temin edeceği finansal desteğin artırılması ve AB'ye üyelik yolunda yeni bir faslın görüşmeye açılması da var. Ancak kamuoyuna en fazla yansıtılan, Türkiye vatandaşlarına Schengen Bölgesi'nde sağlanması vaat edilen vize serbestliğinin önceye alınması. İlk zirvede güncellenen tarihler, son mutabakatla bir kez daha erkene alındı ve Türkiye'nin 2013'te hazırlanan Vize Serbestisi Yol Haritası'ndaki 72 kriteri karşılaması halinde Haziran 2016 sonu itibarıyla vize serbestisinin başlamasına karar verildi. Fakat Başbakanlık, AB

Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığınca telaffuz edilen farklı sayılara rağmen, AB Komisyonu'nun kriterlerin karşılanmasına dair yayınlanan son raporuna göre tam olarak karşılanan kriterlerin sayısı henüz yalnız 19. Kalan kriterlerin sağlanması için Türkiye'nin önünde bir ay gibi kısa bir zaman var. Dolayısıyla belge güvenliği, göç yönetimi, kamu düzeni ve güvenliği, temel haklar ve geri kabul şeklinde sıralanan beş konuda düzenlemeler ve iyileştirmeler yapılması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, süreç o kadar hızlı ve pürüzsüz olmayacak gibi.

Bir kriz olarak ele alınan mevcut durum, mülteci sorunu diye anılmakta. Ancak bunu, savaştan ve zulümden kaçan insanların insan haklarından mahrum bırakılması sorunu olarak değerlendirmek, çözüm açısından daha faydalı olabilir. Zira Cenevre Sözleşmesi'yle oluşturulan düzenlemenin günümüzün ihtiyaçlarına cevap veremediği ortada. Hannah Arendt, hak sahibi olmanın yurttaş olmaktan, yani bir ulusa aidiyetten geçtiğini söylemişti. Dolayısıyla bir ulustan dışlananlar, kendilerini tüm uluslar ailesinden dışlanmış buluyor, diyordu. Bu da mülteci sorununun aslında bir ulus-devlet sorunu olduğunu gösteriyor. 18 Mart

mutabakatında, mutabakatın uygulanmasının BMMYK işbirliğinde gerçekleştirileceğinin özellikle üstünde duruluyor. Buna karşılık BMMYK ise anlaşmanın tarafı olarak alınganmaktan özenle kaçınmakta. Bununla da yetinmeyip anlaşmanın, uluslararası hukukun ihlali anlamına geldiğini dile getirdi ve bu "yanlış" uygulamanın bir parçası olmamak adına Yunan adalarında bulunan personeli geri çektiğini, bazı faaliyetlerini durduğunu ve destek vermek yerine sadece gözlem yapacağını duyurdu. Zira "hotspot" adı verilen karışılma ve başvuru alma merkezlerinin 20 Mart'tan itibaren sığınmacılar için Türkiye'ye gönderilmelerinden önce zorla tutuldukları birer gözetli merkezi haline geldiği ifade ediliyor.

18 Mart mutabakatı, BMMYK başta olmak üzere insan hakları ve mülteci alanında çalışan çok sayıda kuruluşu sahadan çekilme noktasına getirmiş olması ve uygulanmaya başladığında gemilere bindirilmeye çalışılan göçmenlerin gösterdiği dirençle ilgili endişeler nedeniyle AB'nin değerleri kadar mülteci hukuku ve ulus-devletlerin kaderi konusunda da tarihi bir anlaşma olarak anılmaya aday görünüyor.

Finlandiya'da Yabancı Öğrencilere Harç

Dicle KORKMAZ TEMEL

Finlandiya'da "herkes için ücretsiz eğitim" politikasına son verildi. Parlamento, AB ve Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) ülke vatandaşı haricindeki lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden harç alınmasına yönelik uygulamayı kabul etti. Eğitimlerine Fince ve İsveççe dillerinde devam edenler, doktora öğrencileri ve araştırmacılarla herhangi bir değişim programı kapsa-

mında Finlandiya'da bulunan öğrenciler uygulamadan etkilenmeyecek. 1 Ocak 2016 itibariyle uygulanabilecek harçlar, Ağustos 2017 itibariyle de zorunlu hale gelecek. Yıllık en az bin 500 Euro olarak belirlenen harç miktarına üniversiteler karar verecek. Bununla birlikte, üniversiteler başarılı öğrencilerin harç miktarlarını ödeyebilmeleri için bursluluk me-

kanizması kurmakla yükümlü. Helsinki Üniversitesi harçların 10-25 bin Euro arasında değişeceğini açıkladı. Harç miktarlarının belirlenmesinde Finlandiya'daki hayat pahalılığının hesaba katılması gerektiği belirtiliyor. İstatistiklere göre Finlandiya AB'nin beşinci en pahalı ülkesi konumunda.

AB ve AEA ülke vatandaşları haricindekilere uygulanacak

harç düzenlemesi, kemer sıkma politikalarının bir yansıması niteliğinde. 2019'a kadar üniversitelerin ve araştırma merkezlerinin bütçelerinden 500 milyon Euro'luk kesinti yapmayı hedefleyen hükümet, harçlarla üniversitelerin gelirini artırmayı amaçlıyor. Harçlar, öğretim kalitesini artıracak uzun dönemli yapısal tedbirler kapsamında değerlendiriliyor.

'Eğitim ihracatı'

Parlamento'da 137'ye karşı 46 oyla kabul edilen düzenlemeyi iktidardaki üç parti birliğiyle kabul ederken muhalefetteki Sosyal Demokratlardan ve Hıristiyan Demokratlardan da destek geldi. Yeşiller, Sol İttifak ve İsveçli Halkların Partisi milletvekillerinin çoğunluğuysa karşı oy kullandı. Düzenlemeye destek verenlerin gerekçeleri iki konuda yoğunlaşıyor. "Eğitim ihracatı" kavramıyla özetlenen birinci gerekçe, Finlandiya'nın tanınmış eğitim sistemini ticarileştirerek ihracat gelirlerini artırmak ve Fin ekonomisine katkıda bulunmak. Eğitimin Birleşik Krallık ya da ABD gibi işletme anlayışıyla ele alınması gerektiği ve bu anlayışın eğitimi gelir getirici sektöre dönüştürerek Fin ekonomisine katkı sağlayacağı vurgulanıyor. Aynı zamanda, harçları ödemek için üniver-

sitelerin sağlayacağı bursların en başarılı öğrencileri etkilemede kullanılabileceği, böylelikle başvuru kalitesinin de artacağı ifade edilmekte. 2011'de benzer bir uygulamayı başlatan İsveç örneği göz önüne alınarak, Finlandiya'da da yabancı öğrenci sayısında ilk yıl düşüş bekleniyor. Ancak, 2011'de düşen rakamı güçlendirilmiş pazarlama teknikleri, geniş burs olanakları ve yabancı öğrencilere verilen çalışma haklarıyla iyileştirmeye başlayan İsveç'in uyguladığı yöntemler başarılı öğrencilerin Finlandiya'da eğitim almaları için teşvik edilebileceği belirtiliyor.

İkinci gerekçede konu vergi mükellefleriyle ilişkilendiriliyor. Buna göre, yabancı öğrenciler maliyeti vergi mükelleflerince karşılanan ücretsiz eğitimden faydalanıp diplomalarını aldıktan sonra

ülkeyi terk ederek Fin toplumuna bir kazanım sağlamıyor. Burada, birinci ve ikinci gerekçenin birbiriyle ne kadar ilintili olduğu ortaya çıkıyor. Birinci gerekçe olarak belirtilen "eğitim ihracatı" kapsamında öğrencilerden alınacak harç ücretleri, konaklama, yaşamsal giderler ve ulaşım harcamaları yoluyla ekonomiye katkıda bulunurken bu harcama kalemlerinin buzdağının görünen yüzü olduğu da ifade edilmekte. Eğitimin ticarileşmesi aynı zamanda işgücü piyasasına ve ülkelerin demografilerine de katkı sağlamakta. Dolayısıyla, ülkede eğitim alan yetenekli yabancı öğrencilerin mezun olduktan sonra da ülkede kalarak bilgi ve yeteneklerini ülke ekonomisine aktarmaları beklenmekte. Ulusal Koalisyon Partisi milletvekili Arto Satonen bu durumu şu şekilde özetliyor:

"Öğrenciler Asya'dan Rusya'dan ya da Ukrayna'da geliyorlar, mezun olduktan sonra Birleşik Krallık'ta, ABD'de ya da Avustralya'da çalışmak için ülkeyi terk ediyorlar. Vergi mükelleflerinin parasıyla Anglo-Sakson ülkelerin ekonomileri için eleman yetiştiriyoruz." Dolayısıyla, yabancı öğrencilere uygulanacak harçların vergi mükelleflerinin yükünü azaltacağı öngörülmekte. Finlandiya'da eğitim alan başarılı yabancı öğrencilerin Fin ekonomisine katkı sağlamak üzere ülkede kalmalarını teşvik etmek için vergi indirim gibi özendirici bazı tedbirlerin alınabileceği ve Finlandiya'da iş bulmalarının kolaylaştırılacağı da belirtilmektedir. Yabancı öğrencilerin mezuniyet sonrası ülkede kalmasını teşvik edecek tedbirler, harç uygulamasına karşı olan kesimlerin de desteğini almış durumda.

Eleştiriler, tereddütler ...

Harç uygulamasına karşı çıkanlar bu düzenlemenin hem vatandaşlık temelinde bir ayrımcılığa yol açtığını hem de Finlandiya'nın çıkarlarına aykırı olduğunu iddia ediyor. Öğrenci dernekleri eğitim ihracına "uluslararası eğitim piyasası"nın yanlış anlaşıldığını ifade ederek karşı çıkıyor. Farklı ülkelerde sadece belirli alanların yabancı öğrencilere cazip geldiğinin altını çizen dernekler, karar alıcıların bu durumu dikkate almadığını ifade ediyor. Örneğin, Birleşik Krallık ve ABD'de eğitim alan öğrenciler çoğunlukla işletme ve mühendislik alanlarında eğitim görürken Hollanda'yı tercih edenlerin iktisat ve sosyal bilimler alanlarına yoğunlaştıkları iddia ediliyor. Yapılan araştırmalar, Fin eğitim sisteminin kamu yönetimi, eğitim ve sosyal hizmetlerle sağlık ve tıp alanlarında okumak isteyen öğrencilere cazip geldiği sonucunu çıkarmış. Bu bulgu şu açıdan önemli: Fin eğitim sistemine para yatırımları bireylerden ziyade ulusal kurum ve kuruluşlarla uluslararası örgütler. Söz konusu alanlarda eğitimin pahalı olması ve bu alanların ekonomi ya da hukuk gibi alanlarla mezuniyet sonrası iş imkânları açısından rekabet edememesinin bu durumu açıkladığı belirtilmekte. Dolayısıyla, Fin eğitimini ihraç etmek isteyenlerin öğrencileri değil şirketler, uluslararası örgütler ve kamu kurumları gibi kurumsal alıcıları hedeflemesi gerektiği ifade edilmekte. Aslında, Finlandiya'da lisans ve yüksek lisans derecesi dışındaki eğitimle ilgili her şeyin, örne-

ğin bireysel kursların, eğitim modüllerinin ve sürekli eğitimin ticareti yapılmakta ancak yeterli talep alınamamakta. Harç düzenlemesine karşı çıkan öğrenci dernekleri, kurumsal alıcıları hedefleyen mevcut uygulamanın daha çok talep edilmesi için gerekli tedbirlerin alınması yerine neden ücretsiz eğitimin günah keçisi ilan edildiğini soruyor. Mevcut uygulamaya yönelik talebin artırılmasının üniversitelere daha fazla ve uzun süreli mali destek sağlayacağı iddia ediliyor. Konuyla ilgili bilgi eksikliğinin ve yükseköğretim kurumları arası işbirliği yoksunluğunun mevcut uygulamanın verimli şekilde gerçekleştirilmesine yol açtığı savunulmakta. Tüm bunlara ek olarak, Finlandiya'nın Birleşik Krallık ya da ABD'yle kıyaslanmasının akla uygun olmadığı ifade edilerek ülkelerarası kültür, dil ve sosyal yapı farklarına da dikkat çekilmekte. Harç uygulamasına karşı çıkanlar, yabancı öğrencilerin vergi mükelleflerince finanse edilen eğitim sisteminden ücretsiz faydalanıp mezun olduktan sonra da ülkeyi terk ederek Finlandiya toplumuna bir kazanım sağlamadıkları görüşüne de katılmıyor. Özellikle, sanılan aksine yabancı öğrencilerin öğrenimleri boyunca Fin sosyal güvenlik sisteminden faydalanmadıklarının altı çiziliyor. İkinci olarak, yabancı öğrencilerin yüzde 70'inin mezun olduktan sonra ülkede kalmaya devam ettikleri, ülkede kalanların yüzde 70'inin de Finlandiya'da iş bulup vergi ödemeye başladığı ifade ediliyor. Hesaplamalara gö-

re, yabancı öğrencilerin sadece yüzde 25'i mezun olduktan sonra ülkede kalıp iş bularak vergi vermeye başladığında ücretsiz eğitim Finlandiya ekonomisine kaynak sağlamış oluyor. Üçüncü olarak, yabancı öğrencilerin konaklama, yarı zamanlı çalışma imkânı ve dolayısıyla ödeyecekleri vergiler, yaşamsal giderler ve kendi ülkelerinden aldıkları burslar yoluyla zaten Fin ekonomisine katkı yaptıkları, bu katkının da ilk hesaplamalara göre yıllık 200 milyon Euro'yu bulduğu ifade edilmekte. Söz konusu rakamın en abartılı harç ücreti hesaplamasından bile iki kat fazla olduğu belirtiliyor. Bu noktadan hareketle, harç uygulamasının yabancı öğrenci sayısını düşüreceği ifade edilerek İsveç ve Danimarka örneklerine dikkat çekiliyor. Söz konusu ülkelerde harç uygulamasını takip eden yıllarda düşen yabancı öğrenci sayısı alınan bazı tedbirlerle iyileşse de harç öncesi dönemi yakalayamadı. İsveç'te bu rakam harçların uygulanmadığı 2010'da bin 390 iken, 2013'te bin 810 ve 2014'te de iki bin 640 olabildi. Harç uygulaması sonrası İsveç ve Danimarka'ya gelen yabancı öğrencilerin çok büyük bir kısmının burslu olduklarının da altı çiziliyor. Hangi öğrencilerin burs alması gerektiğinin tespitine de personel ve zaman ayrılması gerektiği hesaba katıldığında, aslında öngörülen sistemin daha maliyetli olduğu iddia ediliyor. Bu noktada da harç uygulamasının ekonomisi için olumlu katkıda bulunmayacağına karar vererek ücretsiz eğitim

politikasına devam eden Norveç örnek gösteriliyor. Harçlara ek olarak Finlandiya'daki hayat pahalılığının da yabancı öğrencilerce hesaba katılacağı ve sayının azalmasına neden olacağı tahmin ediliyor. Yabancı öğrenci sayısı azaldığı zaman Fin eğitim sisteminin ve toplumunun uluslararasılaşmasının mümkün olmayacağına ve işgücü piyasasının da bu durumdan olumsuz etkileneceğine vurgu yapılıyor. Sonuç olarak, harç uygulamasına karşı çıkanlar böyle bir düzenleme yerine yabancı öğrencilerin Fin toplumuna nasıl entegre edileceği ve mezun olduktan sonra Finlandiya'da iş bulmaları için alınması gereken tedbirler üzerinde yoğunlaşılması gerektiğini savunuyor. Finlandiya'da yabancı öğrencilere harç uygulaması geçmiş yıllarda pilot uygulamaya tabi tutulmuştu. Pilot uygulamanın sonuçlarını değerlendiren Eğitim ve Kültür Bakanlığı, ilgili raporunda harçların ilk beklentileri karşılamadığını ancak yine de genel olarak Finlandiya'daki yükseköğretimin uluslararasılaşmasına olumlu etkide bulunduğunu belirtmişti. Pilot uygulama döneminde harç ödemesi istenen öğrencilerin büyük çoğunluğu burs almaya uygun bulunmuştu. Ocak 2016 itibariyle resmileşen harç uygulaması, özellikle zorunlu hale geleceği Ağustos 2017 tarihinden sonra Finlandiya'da haremli tartışmalara konu olacak gibi görünüyor.

Portekiz'de Krizden Kurtulma Programları

Ayşe Elif YILDIRIM

Portekiz, ekonomik krizin etkisinde ülkeye yabancı yatırım çekmek için bazı vergi avantajları tanıdı. Bu avantajlardan biri de Geçici İkamet Programı. 2009'da hükümet tarafından kabul edilen bu program, diğer Avrupa ülkelerinden gelenler için tasarlanmış bir vergi bağışıklığı öngörüyor. Programın esas amaçlarından biri ise, özellikle varlıklı kişilerin ve ailelerin Portekiz'e taşınıp orada çalışmasını ve yaşamalarını sağlamak. Nitekim AB vatandaşı yabancılarla Portekiz'deki ikamet ilk 10 yılı için bazı vergilendirme avantajları sunuluyor. Ayrıca, programa kabul edilen yabancıardan Portekiz'de elde edilen iş gelirlerinden ve mühendislik, doktorluk gibi "yüksek değer katan" aktivitelerden sadece yüzde 20 oranında vergilendirme yapılması söz konusu. Bu arada, Portekiz vatandaşlarıysa gelirlerinin yüzde 48'ini vergi olarak devlete ödemek durumunda.

Bu program aynı zamanda, yabancı kaynaklı gelirlere de bazı vergi avantajları sunuyor, ancak bazı şartların yerine getirilmesi gerekiyor ve bu şartları yerine getirmek o kadar da kolay değil. Üstelik Portekiz'e taşınan bazı yabancıların bu şartları yerine getirmediğine karar verildiğinde fazladan vergi ödemek durumunda kaldığı da oluyor.

Portekiz Maliye Bakanlığı'nın yaptığı açıklamalara bakılırsa, program ilk dört yıl içinde beklendiği kadar başarılı olamamış. İstatistiklere göre yılda sadece yüz kişi bu prog-

rama başvurmuş. Ancak 2015'te programa olan ilgi artmış ve günde fazladan on kişinin daha programa başvurmasıyla rakamlar daha da artmış.

Yapılan açıklamalardan anlaşıldığı kadarıyla, Fransa, İsveç ve Finlandiya gibi ülkelerin vatandaşları Çifte Vergilendirme Anlaşmalarının sağladığı faydalardan yararlanmayı hala sürdürse de İngiliz ve İrlanda vatandaşlarının programa olan ilgisinde artış olmuş. Bunun arkasındaki sebeplerinse bu vatandaşların söz konusu programdan daha fazla haberlerinin olması gösteriliyor. Portekiz'in güneyindeki Algarve bölgesinin özellikle İngiliz vatandaşlarının emekliliklerini geçirmek için gözde mekânlarından biri olduğu biliniyor. Nitekim 2014 verilerine göre İngilizler için emekli olunabilecek ülkeler arasında Portekiz en iyi ikinci sırada yer alıyor. Bu sıralama Castle Cover isimli sigorta şirketinin yaptığı anketlere göre belirlenmiş durumda. Söz konusu anket, 23 ülkede hava durumu, güneşli gün sayısı, sıcaklık, ev fiyatları, benzin fiyatları, cinayet oranı ile sağlık hizmetleri ve ücretleri gibi kriterler göz önüne alınarak yapılıyor.

Geçici İkamet Programı'nın yaratılmasına İsveç'teki bazı ilgililerin Portekiz hükümetine emeklilik maaşları üzerinden alınan gelir vergilerini düşürmesi için yaptığı baskının öncülük ettiği söyleniyor. Buna istinaden kabul edilen Geçici İkamet Programı'na ilişkin kanunlar daha sonra diğer AB üye dev-

letlerinin vatandaşlarını da kapsayıcı hale getirildi. Aynı zamanda Portekiz'in vergi anlaşması imzaladığı diğer ülkelerin vatandaşları da bu programdan yararlanabiliyor.

Ancak her ne kadar Portekiz böyle bir program sunsa da, birçok Avrupa ülkesi söz konusu vergi avantajlarını çifte vergilendirme anlaşmalarıyla elde etmeye devam ediyor. Öte yandan, Hollanda'ysa kendini Avrupa'nın vergi cennetine dönüştürdüğünü ileri sürerek Portekiz'i eleştiriyor. Aynı şekilde Finlandiya da Portekiz'in Geçici İkamet Programı'nı gözden geçirmesi gerektiğini dile getiriyor. Ne var ki, bu eleştiriler Portekiz'i durdurmuşa benzemiyor. Portekiz hükümeti Geçici İkamet Programı'na AB vatandaşlarının başvuru sürecini kolaylaştırmak için yollar arıyor. Bu yollardan biri de programa ilgi duyan kişilerin Maliye Bakanlığı'nın internet sitesinden başvurularını göndermenin önünün açılması şeklinde. Bu sayede başvurunun onaylanması için beklenen sürenin azaltılması amaçlanıyor.

Portekiz, AB'de bu şekilde vergi avantajları sağlayan tek ülke değil. Fransa, İspanya, İsveç gibi ülkeler de benzer vergi avantajları sunuyor. Ancak Portekiz'in programının daha geniş kapsamlı olması, daha avantajlı ekonomik şartlar arayan yabancılar açısından ülkeyi bir adım daha öne çıkarıyor.

Öte yandan, Portekiz'in "Altın Vize" uygulaması da yine ekonomik kriz sonucu ülkeye para girişinin sağlanması

için yaratılan programlardan biri ve bazı durumlarda Geçici İkamet Programı'yla da birleştirilebiliyor. Ancak ülkeye en az 200 bin Euro tutarında yatırım yapan ve en az sekiz kişiye iş imkânı sunanlara verilen Altın Vize, AB vatandaşlarına yönelik bir uygulama değil; bu uygulamadan AB vatandaşı olmayanlar yararlanabiliyor.

ATAUM e-bülten

İletişim

Adres: Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM)

Cemal Gürsel Caddesi, 06590 Cebeci, Ankara

Telefon: 0 (312) 362 07 62

Faks: 0 (312) 320 50 61

Web: www.ataum.ankara.edu.tr/ebulden

E-posta: ataum@education.ankara.edu.tr

Editör: Erdem DENK

Tasarım: Turan BACI - Erdem DENK

* Yazılarınızla katkıda bulunmak için denk@ankara.edu.tr adresine email atabilirsiniz.

* ATAUM E-Bülten'de yer alan yazılar ve görüşler tamamen yazarlarına aittir. ATAUM'un resmi görüşü değildir.

* Bu e-bülten içinde yer alan özel kullanım lisanslı tüm yazı ve görsellerin bütün hakları ATAUM'a aittir.

* Bu e-bülten, kaynak gösterilerek kopyalanabilir, dağıtılabilir, basılabilir.

'Çalışma Yasası: Non, Merci!'

Onur HAZNEDAR

Ekonomik krizden en çok etkilenen ülkelerin başında gelen İspanya ve İtalya'dan toparlanma haberlerinin geldiği bugünlerde Fransa yönetimiye çift hanelerde seyreden işsizlik oranlarını düşürmenin peşinde. Cumhurbaşkanı François Hollande'ın en önemli vaatleri arasında gösterdiği ve hatta işsizliği çift hanelerden tek hanelere indiremezse önümüzdeki seneki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olmayacağı sözünü verdiği bu mesele, son dönemde Fransızların gündeminden bir türlü düşmüyor. Son açıklanan rakamlara göre yüzde 10.2 olan işsizlik oranı, genç nüfus içinde de yüzde 24 sevi-

yelerinde seyrediyor. Bu meselenin çözümü için Çalışma Bakanı Myriam El Khomri öncülüğünde hazırlanan yeni çalışma yasası tasarısıysa halkta büyük bir infiale yol açmış durumda. Zira bu tasarıya liselilerin ve işçi sendikalarının başını çektiği ülke çapındaki birçok gösteriyle karşı çıkılıyor.

Fransa'nın mevcut çalışma yasası, işten çıkarmanın katı kurallarla belirlendiği ve işçiyi koruyan yapısıyla nam yapmış bir yasa olarak Fransız toplumunun yıllardır övündüğü ve hatta olmazsa olmaz olarak gördüğü bir konu. Bu nedenle de bu yasaya yönelik her türlü girişim hemen bu kesimin tepkisiyle karşı karşıya

kalıyor. Haftalık çalışma saatini 35 saatle sınırlamasıyla önlü bu yasanın bir benzerine yakın çevrede dahi pek rastlanmıyor. Fransa'ya bu konuda en çok yaklaşan ülke olan İngiltere'de haftalık çalışma saati 48 saatle sınırlanırken, Almanya'da böyle bir sınırlamaya dahi gidilmiyor. Kısacası bu yasa, işçiyi işveren arasındaki ilişkide daha çok işçiden yana kuralların hâkim olduğu ve işçiyi güvencili bir iş imkânı sunmasıyla biliniyor.

İş piyasasını canlandırma amacıyla oluşturulan yeni çalışma yasası tasarısıysa işverene getirdiği yeni haklarla dikkat çekiyor. Yeni tasarıya göre maksimum on saat olan

çalışma süresi on iki saate çıkarılıyor. Ayrıca sözleşmesinde değişiklik yapmak isteyen çalışanların işverenler tarafından kovulabilmesinin önü açılıyor. Dahası yarı zamanlı çalışanların haftalık 24 saat olan çalışma süresi düşürülürken fazla mesailer için ödenecek tutarda da beş katı kadar bir indirim öngörülmüyor. Bu haliyle işverene çalışanlarının çalışma sürelerini arttırma ve maaşlarını düşürme yetkisi veren tasarı, çıkarılık eğitimi alan 18 yaşından küçük çocukların günlük on saate kadar çalış(tırıl)abilmelerine de olanak sağlıyor.

Liseliler ön planda

17 milyon çalışan nüfusu yakından ilgilendiren bu yasa tasarısına yönelik tepkilerse doğal olarak gecikmedi. İşverene birçok ayrıcalık taşıyan bu tasarıya ilk tepki elektronik imza sitesi "change.org" üzerinden yürütülen kampanyayla başladı. Hâlihazırda bir milyona aşkın kişi sitede başlatılan "Loi travail: non, merci (Çalışma yasası: Hayır, teşekkürler)" isimli kampanyaya imza vermiş du-

rumda. Aynı zamanda site için bir dünya rekoru anlamına gelen bu imza sayısı, konunun Fransızlar açısından ne denli önemli olduğunu gözler önüne seriyor. Zaten konunun sadece sanal âlemden kalmamasıyla da bu durum kanıtlanmış durumda. İlk olarak 9 Mart'ta sokaklarda sahne alan eylemciler, başta başkent Paris olmak üzere ülke çapında gösteriler düzenledi. Toplamda yakla-

şık 500 bin kişinin katıldığı bu gösterilerde en çok dikkat çeken konuya, lise öğrencilerinin bu eylemlerde aktif olarak yer almasıydı. Zira ülke çapında 100 kadar okul lise öğrencileri tarafından boykot edilirken, öğrencilerin bina girişlerini kapattığı gözlemlendi. Basına demec verene iki göstericinin yorumlarına şu şekildeydi: "Ne çalışma saatlerimizin uzatılmasını ne de birini kovmanın ko-

laylaşmasını istiyoruz. Böylesi bir durum gençler arasında işsizliği arttıracak. İşte bu yüzden bugün sokaklardayız, buna başkaldırıyoruz." Ya da "bu hükümet sol politikardan başka her şeyi yapıyor. Böylesi bir metni hayata geçirmeyi asıl hayal eden Sarkozy idi ama şimdi Hollande yapıyor. Bu inanılmaz. Hükümetin bugünlerde yaptıkları korkunç."

Uzlaşma arayışları

Gösterilere doğrudan katılmayan Fransızların dahi sempatisini kazanan bu eylemlere yönelik Fransız Hükümeti'nin attığı ilk adım, tasarı'nın Bakanlar Kurulu'nda görüşülmesinin ertelenmesi yönünde oldu. Daha sonrasında da işçi ve öğrenci sendikalarıyla bir araya gelen hükümet, uzlaşma arayışı içine girdi. Bu doğrultuda işçiler lehine birtakım iyileştirmelerin yapıldığı yeni bir tasarı sendika liderleriyle paylaşıldı. Ancak tasarı'nın tamamen ge-

ri çekilmesini isteyen sendika liderleri revize edilen bu tasarıyı da beğenmedi. Görüşmeler sonrası açıklamalarda bulunan Çalışma Bakanı El Khomri ise tasarıda ısrarcı olacaklarını yineledi: "Bu yasa ülkemizin sorununa yanıt sunuyor. Ülkemiz diğer Avrupa ülkelerinden daha az istihdam yaratıyor. Benim için bu yasa reformunun amacı iş gücü piyasasına erişimi iyileştirmek." Gerçekten de Fransa'da 2013 ve 2015 yılları arasında 57 bin iş imkânı sağla-

nırken, bu rakam aynı dönemde Almanya'da 482 bin, İspanya'da 651 bin, İtalya'daysa 288 bin seviyesindeydi.

Fransa'da bu duruma benzer bir süreç 2006'da da yaşanmış, gösterilerin önüne bir türlü geçilememişti. Hatta polis göstericiler şiddet eylemlerine sahne olacak şekilde karşı karşıya gelmiş, hükümet son kertede çaresizce geri adım atmak zorunda kalmıştı. Süreç sonrasında dönemin cumhurbaşkanı

Jacques Chirac ve dönemin başbakanı Dominique de Villepin siyaseten büyük yaramış ve bir daha kendilerini toparlayamamışlardı. Bu nedenle seçimlere az bir sürenin kaldığı bugünlerde Fransa'da en çok konuşulan konu, Hollande'ın Chirac'la aynı kaderi paylaşıp paylaşmayacağı. Son gösterilerde polis göstericilerle girdiği çatışmalarda şiddet dozajının her geçen gün arttığı göz önüne alınırsa eğer, bu kader öyle pek de uzakta değil gibi.

Küba'yla İlişkiler Normalleşiyor

Damla ÜNSEVER

“Yaklaşık 60 yıldır süren acımasız abluka, paralı askerlerin saldırıları ve çok sayıda şiddet eyleminden sonra, eğitim, bilim ve kültür alanındaki gelişmelere imza atan bu asil halkın teslim olacağı hayaline kimse kapılmasın. İmparatorluğun bize hediye vermesine ihtiyacımız yok. Çabalarımız yasal ve barışçıl olmaya devam edecek, çünkü bu gezegende yaşayan tüm insanlığın barışına ve kardeşliğine bağlıyız.”

Bu sözler, Küba devriminin lideri Fidel Castro'nun ABD Başkanı Obama'nın Küba ziyaretinden sonra yazdığı yazıda yer alıyor. Dünya siyasal sisteminde “sosyalizmin tek kalesi” olarak ABD'nin yanı başında duran Küba'nın sosyalist değerlerinden vazgeçmeyeceğinin mesajı veriliyor. Zira devrimle birlikte “ABD emperyalizmine ve kapitalist değerlere” kapanmış olan ülke, 1959'dan bu yana ABD'yle ilişki kurmamaktan öte bir de onun uyguladığı ambargoyla mücadele ediyor. Son birkaç yıldırsa gerek ABD'yle gerekse AB'yle ilişkilerin geliştirilmesi için karşılıklı adımlar atılmakta. Bu süreç çerçevesinde, geçtiğimiz ay Küba'nın Batı'yla ilişkilerini geliştirmek için iki önemli adım atıldı. Öncelikle 88 yıldır ilk kez bir ABD Başkanı Küba'ya gitti ve bazı yasakların kaldırılmasıyla da ilk olumlu gelişmeler yaşandı. İkincisi, AB'yle Küba ara-

sında bir anlaşması imzalanarak ilişkilerin bu yıl sonuna kadar normalleştirilmesinin istendiği belirtildi. Anlaşmanın temel amacı Küba'yla tam ekonomik işbirliği sağlamak. Ticaret, işbirliği ve siyasi diyalog olmak üzere üç bölümden oluşan anlaşma, ilişkileri normalleştirmeyi ve AB üyesi ülkelerin Küba'yla kapsamlı ticari işbirliği yapmasının önündeki engelleri kaldırmayı amaçlıyor. Ticaret, çevre, bilim ve teknoloji gibi alanlarda işbirliğini öngören anlaşmayla birlikte AB'nin 20 yıl önce tek parti yönetimini değiştirmesi için Küba'ya baskı uygulamak amacıyla başlattığı sınırlamalar da kaldırılmış oldu. Buna ek olarak Küba'nın “Batı tarzı modernleşmesi”nin desteklenmesine yönelik AB'nin mali yardımda bulunması da kararlaştırıldı. Tarım başta olmak üzere Küba ekonomisinin kilit sektörlerinin canlandırılması için 2020 yılına kadar 50 milyon Euro ilave mali yardım yapılması planlanıyor.

Anlaşma, AB Dış İlişkiler Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini tarafından “tarihi bir adım” olarak değerlendirildi. Nitekim öyle de. Küba Devrimi ABD'nin arka bahçesinden aldığı en büyük darbe olarak bilinir. Zira 56 yıl boyunca kapitalizmin öncüsü olarak görülen ABD'nin birkaç km ötesinde sosyalist ilkelerin uygulandığı ülke olarak kaldı. Amerikan

ambargolarına dayanan ve yıllarca dışı, daha doğrusu “serbest piyasa ekonomisi, demokrasi ve insan hakları gibi kapitalizmin ve dolayısıyla da Batı'nın değerlerine” kapalı olduğunu ilan eden ülke, sosyalizmin de bir siyasi sistem olarak uygulanabileceğinin en önemli kanıtı olarak gösteriliyordu. Ancak ABD'nin 1959'dan bu yana uyguladığı ambargonun Küba'nın ekonomisini zora soktuğu da açık. Öyle ki, ambargonun Küba'ya getirdiği maddi zararın bir milyon doların üzerinde olduğu tahmin ediliyor. Diğer taraftan, teknolojik gelişimin ve küreselleşmenin getirdiği yeniliklerle insanların mesafelere bakılmaksızın etkileşim içinde olduğu bir dünya düzeninde kapalı bir kutu olarak kalmak çok zor olsa gerek. Oysa bugün pek çok coğrafyada vazgeçilmezler olarak görülen internet Küba'da sınırlı. Dolayısıyla hem ABD ambargosunun olumsuz etkileri hem de küreselleşmenin getirdiği etkileşim Küba'yı AB ve ABD'yle ilişkileri geliştirme yoluna itmiş gibi gözüküyor.

Diğer taraftan birlik, Küba'dan sonra Mercosur'la da ticari ilişkileri derinleştirmek niyetinde. Mercosur, AB'nin 8. büyük ticaret partneri. 1999'da başlayan iki örgüt arasındaki ilişkiler, 2010'da resmi olarak askıya alınmıştı. Nisan 2016'da görüşmelere yeniden başlanacağı belirtti-

liyor. Mogherini, bu durumu, “kaçırılmaması gereken bir siyasi fırsat” olarak değerlendiriyor. Hem ABD başkanı Obama'nın hem de AB Dış İlişkiler Temsilcisi Mogheri'nin Küba'dan sonra Arjantin'e gitmesiyle Latin Amerika ülkelerinin Batı için önemini vurgular nitelikte.

Tüm ekonomik ve siyasi getirilerin dışında Küba'nın Batı'yla entegre sürecinde nasıl bir değişime uğrayacağı merak konusu. Kimilerine göre bu durum “kalan tek sosyalist ülke”nin teslim bayrağı. Fidel Castro'ysa kimsenin böyle bir hayale kapılmamasını söylüyor. Küba'nın küreselleşme ve neoliberalizm olarak adlandırılan mevcut uluslararası ekonomik sisteme karşı direnmesi, mortgage sistemiyle alınabilen lüks evlerin ve adım başı alışveriş merkezlerinin boy gösterdiği, teknolojik aletlerin ucuz ve yaygın olarak kullanıldığı, uluslararası şirketlerin zincirleme mağazalar açtığı ve insanların telefonlarından sonra en önemli eşyalarının kredi kartları olan bir ülkeye dönüşmemesi gerektiğinden bahsediliyor. Üstelik Küba'da turizmin artmasının bir nedeninin de değişimin öncesi gidip görme isteği olduğu söyleniyor. Bu da çoğu insanın Küba'nın değişime karşı koyamayacağı inancı taşıdığını gösteriyor.

AB'de Anti-Damping Tartışmaları

Esra AKGEMCI

Çin'in çelik üretim kapasitesinin son 10 yılda yüzde 172 artması ve Avrupa demir-çelik sektörü açısından ciddi bir tehdit haline gelmesi, Çin'e karşı alınması gereken önlemler konusundaki tartışmaları alevlendirdi. Avrupa Çelik Birliği (EUROFER) dünyanın en büyük çelik üreticisi Çin'in çelikte damping uyguladığını iddia ediyor ve Avrupa çeliğini Çin'den korumak için AB anti-damping mevzuatının en önemli özelliklerinden biri olan daha az vergi kuralının (lesser duty rule) kaldırılması gerektiğini söylüyor. Bu kural, vergi tutarının tespit edilen damping marjından daha az miktarda belirlenmesi anlamına geliyor. EUROFER'e göre daha az vergi kuralı, AB'de adil bir ithalat fiyatı belirlenmesi konusunda anti-damping tedbirlerinin etkisini azaltıyor. Avrupa Komisyonu, Nisan 2013'te bu yönde bir karar alarak daha az vergi kuralının uygulanmasına bazı sınırlamalar getirmiş, başta Fransa olmak üzere üye devletlerin çoğu Komisyon'un bu kararını desteklemişti. Komisyon geçtiğimiz haftalarda üye devletleri 2013 taslağına uymaları konusunda uyardı. Ancak bu yıl başında AB dönem başkanlığını üstlenen Hollanda'nın yanı sıra İngiltere, Belçika, Danimarka, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, İsviçre, Slovenya, Finlanda ve Estonya daha az vergi kuralının kaldırılmasına karşı çıkıyor.

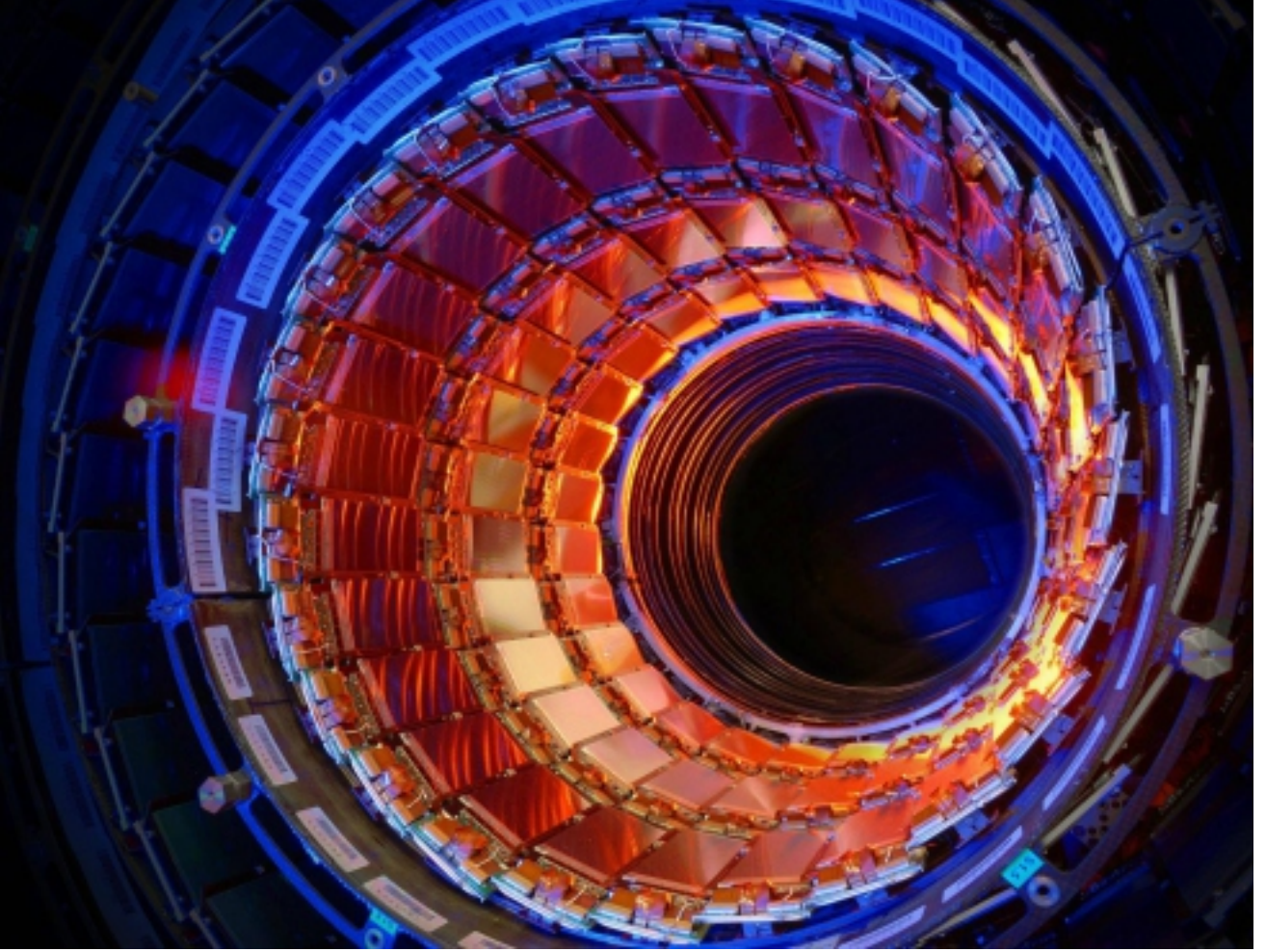
Çelik sektöründeki anti-damping tartışmaları, AB'yle Çin arasındaki ekonomik ilişkilerde en önemli meselelerden biri. EUROFER verilerine göre, AB'de çelik sektörünün iş hacmi yıllık 170 milyar Euro'yu buluyor ve sektörde 330 bin kişi istihdam ediliyor. Son yıllarda Avrupa'da çelik sektöründe çalışan 75 bin kişi işini kaybetti. Ucuz Çin çeliği, sektörü vuran krizin en büyük sorumlusu olarak görülüyor ve AB sanayi bakanları son iki yıldır bu soruna bir çözüm arıyor. Fransa öncülüğünde bir grup, mevcut anti-damping hukukunun modernize edilmesi ve daha az vergi kuralının kaldırılmasını istiyor. Çin'den ithal edilen soğuk yassı çelik ürünlerine uygulanan vergi yüzde 13 ila 16 arasında değişiyor. Daha az vergi kuralı olmasaydı bu oran yüzde 60'lara kadar çıkacaktı. Böylece Çin'den yapılan çelik ithalatı azalacak, haksız rekabet koşulları iyileşmiş olacaktı. İspanya Sanayi Bakanı Jose Manuel Soria, ABD'de bu oranın yüzde 200'leri bulduğuna dikkat çekiyor ve AB'de yüzde 16'nın üzerine çıkmaya izin vermeden anti-damping mevzuatının kabul edilemez olduğunu söylüyor. Benzer şekilde kredi derecelendirme kuruluşu Fitch'e göre, Avrupa çelik sektöründe artan dampingli ithalata karşı en etkili tedbir, daha az vergi kuralını kaldırmak. Diğer yandan AB içinde İngiltere ve Hollanda'nın başını çektiği bir grup buna itiraz ediyor ve yüksek vergilerin bedelini ödeyecek olanın ithalatçıları, kullanıcıları ve tüketicileri olacağını vurguluyor. Bu noktada özellikle İngiltere'nin aldığı pozisyon dikkat çekici. Zira dört binden fazla kişinin işini kaybettiği İngiltere, çelik sektöründeki krizden en çok etkilenen ülkelerden biri. Ayrıca

İngiltere, 5 Şubat'ta Almanya, İtalya, Fransa, Polonya, Belçika ve Lüksemburg ile birlikte "adil olmayan ticaret pratiklerine karşı gerekli her türlü önlemin alınması" için Avrupa Komisyonu'na başvuran ülkelerden biri. Ancak yine de İngiltere'nin tavrı, Çin ile mevcut ekonomik çıkarların korunmasından yana ağır basıyor. Bir diğer önemli nokta, AB'nin Çin'e piyasa ekonomisi statüsü tanıyıp tanımayacağı meselesi. Zira Çin'in pazar ekonomisi olarak tanınması durumunda AB'nin Çin ürünlerine karşı korumacı önlemler uygulaması zorlaşacak. 2003'ten bu yana Çin, AB nezdinde piyasa ekonomisi olarak tanınmayı bekliyor. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kurallarına göre AB'nin 2016'da Çin'i pazar ekonomisi olarak tanıması gerekiyordu. Ancak Avrupa Komisyonu, Çin'in piyasa ekonomisi statüsünün tanınmasına dair öneriyi yayımlamayı erteledi. Komisyon resmi kararını konuyu kapsamlı şekilde değerlendirdikten sonra yılın ikinci yarısında açıklayacak. Çin açısından esas mesele ise, anti-damping soruşturmalarında Çin'e karşı "serbest piyasa ekonomisi uygulayan üçüncü emsal ülke" verilerinin kullanılmasına son verilmesi. Çin Ticaret Bakanlığı Sözcüsü Shen Danyang, AB'nin tutumu karşısında şunları söyledi: "AB nasıl bir değerlendirme yaparsa yapsın, nasıl bir görüş ortaya koyarsa koyusun, şu noktaya ilgileneceğiz: Protokolün 15. maddesinde belirlenen tarihte, Çin'e karşı anti-damping soruşturmalarında 'serbest pi-

yasa ekonomisi uygulayan üçüncü emsal ülke" verilerinin kullanımı sonlandırılmalı. Bu, DTÖ'nün yerine getirmesi gereken sorumluluklardan. AB'den Çin-AB işbirliğinin genel durumundan hareketle 15. maddede belirlenen yükümlülüklerini yerine getirmesini, iki taraf arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin istikrarlı ve sağlıklı gelişmesini sağlamasını istiyoruz." Demir-çelik ticareti konusunda anlaşmazlıkların diyalog ve işbirliği yoluyla çözülebileceğini belirten Sözcü Shen Danyang'a göre, ülkeler arasında endüstriyel kapasite alanında işbirliğiyle ortak gelişme ve ortak kazanç sağlanabilir. Bu yüzden, yine Shen Danyang'ın ifadeleriyle "Çin, AB'den belli kurumların çıkarlarına öncelik vermek yerine, kapsamlı ve objektif bir değerlendirme yapmasını" bekliyor. AB'deki en önemli kaygı ise İtalya Ekonomik Kalkınma Müsteşarı Teresa Bellanova dile getirdi. Buna göre "Çin'in kurallara uymayarak piyasa ekonomisine giriş yapması" haksız rekabete yol açacak ve bu da dünyanın geri kalanında yüz binlerce kişinin işini kaybetmesiyle sonuçlanacak. Görünen o ki, Çin'in piyasa ekonomisi statüsü kazanması halinde önümüzdeki dönemde iki önemli ticaret ortağı olan AB ve Çin arasındaki ekonomik ilişkiler daha da gelişecek. Ancak bu süreçte gerek ikili ilişkilerdeki sorunlar gerekse bu sorunlar karşısında AB içindeki tartışmalar da büyümeye devam edecek.

Big Bang'e Yolculuk

Betül DİNLER

CERN, Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi anlamına gelen Fransızca Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire sözcüklerinin kısaltması. Her ne kadar 1952'de kurulan yapının bu kısaltması günümüze dek korunsada, 1953'te kurulan merkezî laboratuvar Fransızca Organisation Européenne pour la Recherche Nucléaire ve İngilizce European Organization for Nuclear Research ismini almış. Belçika, Danimarka, Almanya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Norveç, İsveç, İsviçre, Hollanda, Birleşik Krallık ve Yugoslavya olmak üzere toplam 12 ülkenin katılımıyla kurulan CERN, İsviçre-Fransa sınırında yer alıyor. Ayrıca dünyanın en büyük parçacık fiziği laboratu-

varı unvanına da sahip. Bünyesinde yüzlerce bina, yüz kadarı kuramsal fizikçi olmak üzere toplam üç bin personel ve dünyanın yüzden fazla ülkesinden yaklaşık on bin fizikçi ve mühendis, dolayısıyla dünyadaki parçacık fizikçilerinin yarısını barındırıyor. CERN, kurucu ülkelerin yanı sıra Finlandiya, Macaristan ve İspanya gibi "sonradan katılan ülkeler"le Türkiye gibi "ortak ülkeler" de içeriyor. Diğer yandan Romanya ve Sırbistan gibi "katılım süreci devam eden ülkeler" ile Avrupa Komisyonu, UNESCO, ABD ve Hindistan gibi "gözlemci üyeler ve uluslararası kurumlar" da mevcut. En büyük karar organı olan CERN Konseyi, üye ülkelerin ikişer temsilcisin-

den oluşuyor. CERN'de üye ülkeler kendi bütçe olanaklarıyla gerçekleştiremeyecekleri araştırmaları ortak olarak yürütebiliyor. CERN'de elektron, proton gibi temel parçacık demetleri, parçacık hızlandırıcılarında çok yüksek enerjilere çıkarılarak çarpıştırılıyor, ortaya çıkan yeni parçacıklar detektörlerle algılanıp analiz ediliyor. Yapılan deneyler bu güne kadar beş Nobel Fizik Ödülü'ne konu oldu. Bunun yanı sıra bugün dünyadaki bilgisayar iletişiminin kalbi olan World Wide Web (www) de büyük ve dünyaya dağılmış kollaborasyonlar halinde çalışan parçacık fizikçilerinin iletişimlerini kolaylaştırıp hızlandırmak amacıyla CERN'de bir bilgisayar prog-

ramcısı olan Tim Berners-Lee'nin "HTML" adlı bilgisayar dilini bulup geliştirmesiyle oluşturulmuş.

CERN, 1973'ten günümüze kadar pek çok deneye ev sahipliği yaptı. 1973'te Gargamelle'de nötr akım bulundu. 1983'te UA1 ve UA2 deneylerinde W ve Z bozonları bulundu. 1995'te PS210 deneyinde ilk anti hidrojen atomları üretildi. 1999'da NA48 deneyinde CP simetrisi bulundu. 2010'da 38 anti hidrojen atomu saniyenin 1/6'i boyunca kapana kısırıldı. 2011'de anti hidrojen atomları 15 dakika (~1000s) boyunca tutuldu. 2012'de Higgs Bozon'una benzeyen 125 GeV/c² ağırlığında bozon tespit edildi.

'Tanrı Kahretsin Parçacığı'

CERN'deki en önemli yere, Alp Dağları bölgesinde tarım arazisinin 100-150 metre altında, 27 km uzunluğunda çember şeklinde tünelden oluşan Büyük Hidron Çarpıştırıcısı (Long Hadron Collider, LHC) denilen parçacık hızlandırıcılarının olduğu bölge. 1989'da Büyük Elektron-Pozitron çarpıştırıcısı görevini tamamlayınca, 1994'de CERN Konseyi'nin onayı doğrultusunda aynı tünel içinde inşası tamamlanan Büyük

Hidron Çarpıştırıcısı'nda "Yüzyılın Deneyi" diye adlandırılan, maddenin ve evrenin oluşumuna ışık tutacak deneyler başlatıldı. Bu deneyler ATLAS, CMS, ALICE ve LHCb olarak adlandırılan dört büyük deney sistemiyle dedektörden oluşuyor.

Kâinatın oluşumuyla evrendeki her varlığın hayat bulmasının ortalama 14 milyar yıl öncesinde gerçekleştiği düşünülen "Büyük Patlama" ya (Big Bang) dayandığı ka-

bul ediliyor. Bilim dünyası, o gün için "Sıfır Noktası" tabirini kullanıyor. Evrende ışık dışında bildiğimiz tüm parçacıkların kütlesi olduğu, büyük patlama sonrası ortaya çıkan ve herhangi bir ağırlığa sahip olmayan maddelerin Higgs parçacığı adı verilen atomdan daha küçük partikülle etkileşime girince kütlesi olan birer madde haline geldiği varsayılıyor. Bu fikir 30 yıl önce İngiliz fizikçi Peter Higgs tarafından ortaya a-

tıldı. Her ne kadar o dönemde Physics Letters gibi saygın fizik dergilerinde ve klasik metotçular nezdinde kabul görmese de, Higgs 2013'te "Atomaltı parçacıkların kütlesinin kökenine dair anlayışımıza katkıda bulunan ve yakın zamanda CERN'in Büyük Hidron Çarpıştırıcısı'nda ATLAS ve CMS deneyleri ile tahmin edilen temel parçacığın keşfedilmesiyle teyit edilen mekanizmanın teorik keşfinden dolayı" Nobel Fi-

zik Ödülü'ne Belçikalı François Englert'le birlikte layık görüldü.

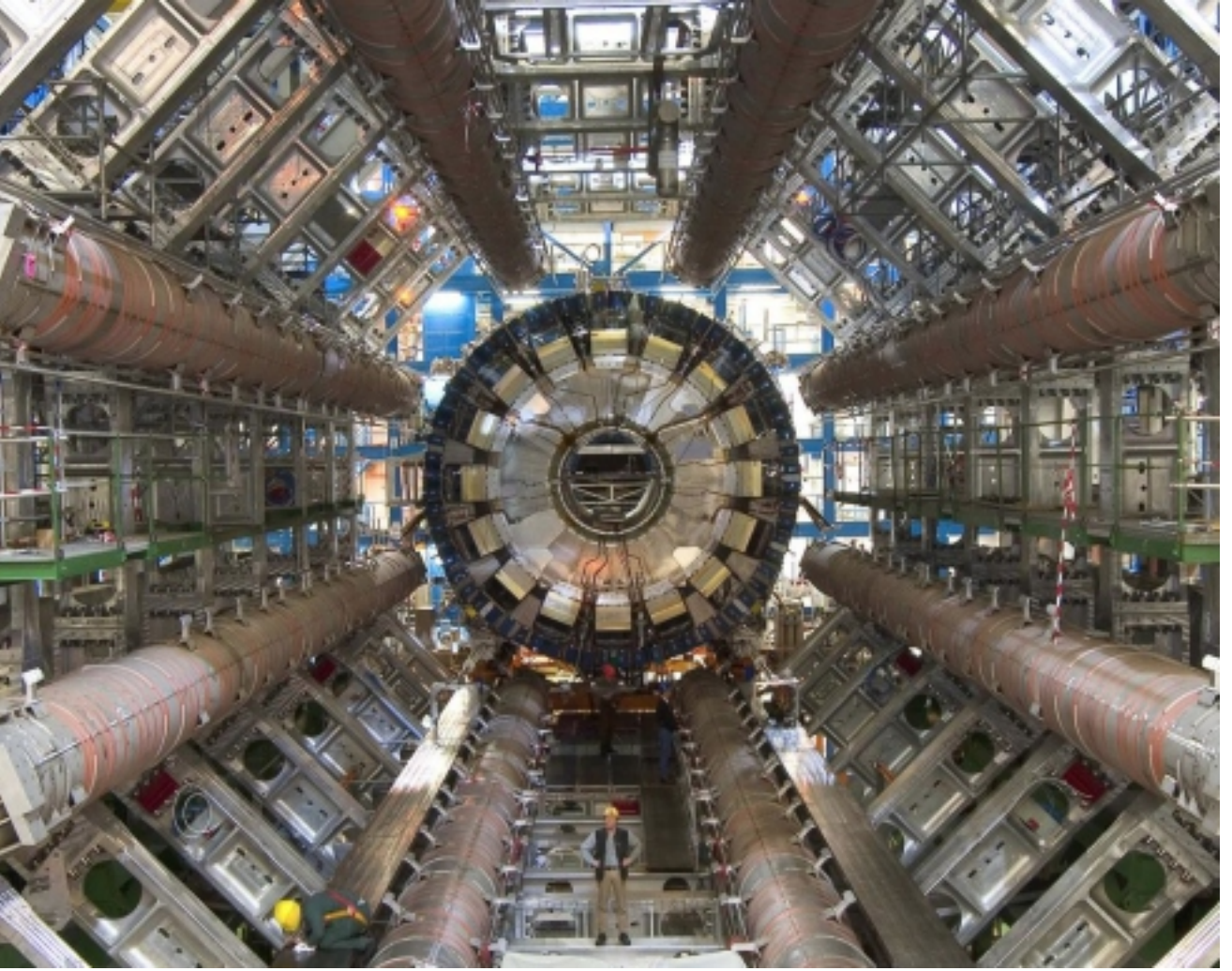
LHC, evrenin oluşumu sonucunda ortaya çıkan, maddeye kütle kazandıran ve birkaç saniye içinde kaybolan işte bu "kayıp madde"yi, diğer bir söylemle "Tanrı zerreciklerini/parçacıklarını" veya "Higgs Bozonunu" bulmayı amaçlıyor. Nobel Fizik ödüllü Leon Max Lederman, bir türlü çözemediği Higgs parçacığına atfen kitabına "Tanrı Kahretsin Parçacığı" ismini vermek isterken, yayımcısının uyarısıyla başlığı "Tanrı Parçacığı" şeklinde formüle etmiş, söz konusu terim de böyle ortaya çıkmış. Ateist olan Peter Higgs'in bu parçacığa Tanrı parçacığı denmesinden memnun olmadığı da kayıtlara geçmiş.

Büyük Hidron Çarpıştırıcısı ilk kez Eylül 2008'de, ortala-

ma 14 milyar yıl önce evrenin oluşumunu hazırlayan büyük patlamanın mini versiyonlarını üreterek evrenin oluşum sırlarının anlaşılmasını sağlamaya çalışmıştı. Daha sonra günümüze kadarki süreçte, normal mıkna-tistat binlerce kat daha güçlü yüzlerce yüksek güçte mıkna-tisün tünelde tutulan her mad-denin atomundaki proton parçacıklarını elektoman-yetik dalgalarla hızlandırması amaçlandı. Süperiletkenlik sağlamak için mıkna-tislar -271° ye kadar soğutulacaktı. İki proton demeti 4 deney noktasında birbirleriyle yaklaşık 40 MHz'te çarpıştırılınca toplam enerji 14 TeV olacaktı. Bunun sonucu olarak parçacıklar saniyede milyonlarca kez çarpışacaktı. Deney sırasında milyonlarca fotoğraf çekilecek ve bunların belli bir miktarı data ola-

rak saklanacaktı. Çarpışma sonucu ortaya çıkacak fotoğ-raf, insanlığa kayıp maddeyi veya "Tanrı parçacığı"nı gösterecekti. Bu zerreciğinse ATLAS dedektörü tarafından tespit edileceği kaydedilmişti. Büyük Hidron Çarpıştırıcısı 2008'de ilk defa çalıştırıldı-ğında, ağırlığı bir tonu bulan helyum gazının sisteme kontrolsüz biçimde sızması ve makinenin süper güçlü 53 mıkna-tısına hasar vermesi sebebiyle deneye ara verilmiş-ti. 14 aylık tamirat sonucun-da Kasım 2009'da deney ye-niden başladı. Çarpıştırıcıda Mart 2010'dan bu yana iki proton hüzmelerinin aksi istikametlerde 3.5 TeVlik bir enerjiyle ilerlemesinin ardından çarpıştırıcının bir yıl bakıma alınmasına karar verilmiş-ti. Böylece yeniden çalıştırılmaya başlanınca 14 TeV'lik enerjiye ulaşılacaktı.

Kasım 2010'da Alice adı verilen aygıtla yeni deney yapıldı. Bu deneyle proton iyonları yerine kurşun iyonları çarpıştırıldı. Aralık 2011'de deneyler sonucunda Higgs Bozonu'nun izine rastlandı-ğı ancak varlığına kesin kanıt sunulabilmesi için yeni deneylere ihtiyaç duyulduğu kaydedildi. 14 Mart 2013'te bilimadamları Higgs Bozonu'nun varlığından emin olduklarını, yani diğer adıyla "Tanrı parçacığı"nı bulduklarını açıkladı. Einstein'ın ünlü $E=mc^2$ (Kütle ve enerji birbirine dönüşebilir) denklemine uygun teorinin sahibi Peter Higgs'in deney sonuçları açıklanınca gözlerinin doldu-ğu ve arkadaşlarının tebriklerini kabul ettiği belirtildi. Nisan 2015'te çarpıştırıcı iki yıllık modernizasyonun ardından yeniden çalıştırıldı.

Asrın deneyine itiraz

CERN laboratuvarları, Dan Brown'un Melekler ve Şeytanlar eserinde yer almıştı. Filmi çekilen kitapta, CERN fizikçilerinden Leonardo Verra'nın buluşu olan anti madde çalışılıyordu. Filmle deneyin aynı döneme denk gelmesi nedeniyle Higgs parçacığını bulmak için yapılan deneyin de karadeliğe yol açarak dünyayı yok edeceği iddiası ortaya atılmıştı. Deney öncesinde dünyayı yutacak bir kara delik oluşacağı endişeleri dile getirildiğinde Büyük Hidron Çarpıştırıcısı pro-

jesinin yeni güvenlik analizinde, yapılacak deneyin dünyanın her gün binlerce kere yüksek enerjili kozmik ışınlarla çarpışmasından farksız olduğu vurgulanmıştı. Özellikle internette dolaşan bazı mesajlarda, atom parçalayıcının çalıştırılmasıyla bir kara deliğe yol açacak güçlü enerji alanlarının ortaya çıkacağı veya garip bir parçacığın oluşarak dünyayı sıcak bir sıvıya çevireceği söylentileri de yer almıştı. Bu nedenlerle Almanya Tübingen Üniversitesi'nde bi-

yokimiyacı olan Otto Rössler'in etrafında bir araya gelen insanlar, Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi'nin laboratuvarında yapılması planlanan parçacık çarpıştırma deneyine mani olabilmek için 2008'de AİHM'e başvurmuştu. Evrenin oluşumuyla ilgili büyük patlama teorisini doğrulayabileceği düşünülen deneye itiraz edenler, deney sonucu dünyayı yutabilecek mini kara delikler ortaya çıkması ihtimalini öne sürerek Fransa-İsviçre sınırındaki CERN laboratuvarının

kapatılmasını istedi. Mini kara deliklerin bilinen en tehlikeli nesnelere olabileceğini söyleyen Viyanalı Markus Goritschnig, deneye katılan 26 fizikçinin ateşle oynadığını iddia etmişti. Ancak AİHM, "Büyük Hadron Çarpıştırıcısı" aleyhindeki başvuruyu reddetmişti. Deneyle ilgili bir diğer endişeyse maliyet hususu. Zira projeye 2015 itibarıyla altı milyar dolara yakın harcama yapıldığı biliniyor.

AİHM'in Fakirlik Çıkmazı

Yasemin KARADAĞ

Hollanda'da iki çocuğuyla birlikte yalnız bir anne olarak yaşayan Rohiniedevie Garib, Mayıs 2005'te Rotterdam'ın güneyinde bulunan Tarwewijk bölgesinde bir daire kiralar. Ev sahibi, Garib taşındıktan bir süre sonra daireyi kendi kullanmak üzere yeniden dizayn edeceğini ve bu nedenle Garib'in yine Tarwewijk bölgesinde bulunan bir başka dairesine taşınabileceğini söyler. Garib, teklif edilen ikinci dairenin, hâlihazırda oturduğu daireden daha iyi koşullara sahip olması nedeniyle ev sahibinin önerisini kabul eder. Bu esnada Hollanda Hükümeti, Tarwewijk'e her geçen gün artan sayıda alt gelirli/yoksul kişinin yerleşmeye başlamasıyla ortaya çıkan "problem"leri ortadan kaldırmak amacıyla getirdiği yeni düzenlemeye (The Housing Act/Huisvestingswet) uygun olarak kiracı alınmasına karar verir. Nitekim Garib de ev sahibinin teklif ettiği ikinci daireye taşınmak için yeni düzenlemeye istinaden oturma izni almak üzere başvurur. Ne var ki başvurusu, taşınma izni gerekliliklerini yerine getirmediği gerekçesiyle reddedilir. Söz konusu olayı AİHM önüne taşıyan olaylar zinciri de bundan sonra başlar. Tarwewijk bölgesinin ye-

rel yöneticilerine göre, Garib bu bölgede ikamet edemez, zira son altı yılda Rotterdam Metropolitan Bölgesi'nde yaşamamaktadır ve Çalışma ve Sosyal Yardım Anlaşması çerçevesinde sağlanan sosyal güvenlik yardımlarından faydalanmaktadır. Dolayısıyla Garib, bölgede yaşayabilmesi için gerekli gelire zaten sahip değildir.

Garib, yerel otoritenin kararının AİHS'in serbest dolaşım özgürlüğünü düzenleyen 4 No'lu Protokolünün 2. maddesini ve 1966 tarihli Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin (MSHS) seyahat özgürlüğünü düzenleyen 12. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle Hollanda yerel mahkemelerine başvurur. Ancak ilgili mahkemeler, söz konusu kısıtlayıcı düzenlemenin demokratik toplumun çıkarlarını korumak üzere var olduğunu ve "geçici" olduğunu belirterek Garib'in başvurusunu reddeder. Sonrasındaysa Garib, yaşam alanını seçerken kendisine getirilen kısıtlamaların Hollanda Hükümeti'nin serbest dolaşım özgürlüğünü düzenleyen AİHS'in 4 No'lu Protokolünün 2. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle davayı AİHM'e taşır. Strazburg yargıçları bu davada, Hollanda Hükümeti'nin söz konusu bölgeden daire

kiralınmasını belirli şartlara bağlayan düzenlemelerinin başvuruçunun serbest dolaşım özgürlüğü hakkını ihlal etmediğine karar verdi. Mahkeme başvuruçunun dolaşım özgürlüğüne getirilen kısıtlamanın ilgili hükmün ihlali anlamına gelmediğine, 4 No'lu Protokolün 2. maddesinin üçüncü ve dördüncü paragraflarına başvurarak hükmetti. Mahkeme'ye göre, ilgili kısıtlamaların, dördüncü paragrafta belirtildiği üzere, "demokratik bir toplumda kamu yararı"nın gerektirdiği üzere "yasayla konmuş" düzenlemeler olması esastır ve Hollanda Hükümeti'nin kabul ettiği yasalar tam da bu amaca hizmet etmektedir. AİHM, bazı Sözleşme hükümlerinin belirli koşullarda taraf devletler tarafından kısıtlanmasının mümkün olduğu durumlarda sıklıkla başvurduğu üzere, bu davada da orantılılık (proportionality) ve takdir payı (margin of appreciation) ilkesine başvurdu. Mahkeme bu şekilde davayı yorumlar-ken, başvuruçunun hâlihazırda maddi olarak altından kalkabileceği bir evde oturma imkanından alıkonulduğu gerçeğini göz önünde bulundurmamayı tercih etti. Zira söz konusu düzenleme kabul edildiğinde başvuruç

çoktan ev sahibinin teklif ettiği ikinci daireye taşınmayı kabul etmişti. Mahkeme'ye göre, kişilerin bahsi geçen bölgede konut kiralayabilmesini "belirli bir gelir seviyesinin üzerinde olma" ve "son altı yılda o bölgede ikamet etme" şartlarına bağlayan düzenlemeler hukuka uygundu. Üstelik ilgili düzenlemelerin bu bölgedeki "fakirlik" düzeyini azaltma ve şehrin kalitesini artırma gibi meşru bir amacı da bulunmaktaydı. Mahkeme bu davada meselenin "çok yönlü sosyal, ekonomik ve politik" bir konu olduğunu belirtip davalı devletin takdir payı yetkisini oldukça geniş yorumlamayı tercih etti. Oysaki Yargıç López Guerra ve Keller'in de karşı oylarında belirttiği üzere, söz konusu sınırlamalar kişilerin gelirlerine göre belirlendiğinden belirli gruplar sosyal statüleri ve cinsiyetleri üzerinden "dolaylı ayrımcılığa" maruz kalıyorlardı ve tam da bu yüzden takdir payı ilkesinin oldukça dar yorumlanması gerekmektedir.

Pek çok açıdan oldukça sorunlu olan bu karar, kişilerin gelir seviyeleri üzerinden kategorilere ayrılmasında ve imkânları az olan/fakir kişilerin, onlar için belirlenmiş alanlara tabiri caizse tıkal-

malarında bir beis görmüyor. Üstelik Mahkeme, başvuru-
cunun fakirliğinin kamu dü-
zenini "bozabilecek" bir un-
sur olarak kabul edilerek, ko-
nut seçme özgürlüğünün
kısıtlanmasının devletlerin
sahip olduğu takdir yetkisine
dayanarak hukuka uygun ol-
duğuna kanaat getiriyor. O
zamana kadar başvuru-
cunun herhangi bir suçta
karıştığına dair kayıt yok,
ikamet ettiği yerlerde hiçbir
şekilde etrafını rahatsız ede-
cek davranışlarda bulunma-
mış ya da herhangi bir kiracı-
ev sahibi problemi de yaşa-
mamış. Yine de başvuru-
cunun gelir seviyesi düşük ve üstelik
sosyal yardım fonundan da
yararlanarak yaşayan iki ço-
cuklu yalnız bir anne olması
nedeniyle bölgenin huzuru-
nun sağlanmasında potansiyel
tehdit olarak algılanabiliyor.

Yargıç López Guerra ve

Keller'in karşı oylarında dik-
kat çektiği bir diğer nokta da
Rotterdam Metropolitan Böl-
gesi'nde yaşamamasından
ötürü hâlihazırda yaşadığı
yerden zorla gönderilmesi.
İlgili düzenleme çerçevesin-
de belirli bir süre bölge dışın-
dan kiracı almamak makul
kabul edilebilir, ancak mev-
cut durumda zaten o bölge-
de yaşayan birinin gelir sevi-
yesi düşük olduğu için bölge-
yi terk etmeye zorlanması ayrı-
mıcılığın bir başka boyutu-
nu gösteriyor. Sonuç olarak
her iki hakim de ilgili yasal
düzenlemelere konu olan
Tarwewijk bölgesinde yaşa-
makta olan alt gelir grubuna
ait kişilerin sayısının hızla art-
masının bölgede gettolaş-
maya sebebiyet verebileceği
hususunda hemfikir. Öte yan-
dan, bu durumun tersine çev-
rilmesi için getirilen kısıtla-
maların da bariz bir şekilde sı-

nif ve cinsiyet temelli ayrı-
mıcılığın örnekleri olduğu yad-
sınamaz. Öyle ki, her iki yar-
gıcın da karşı oylarında işa-
ret ettiği üzere, söz konusu ki-
sıtlamalara en fazla maruz
kalan kesim işsiz göçmenler
ve yalnız yaşayan anneler.
Dolayısıyla bölgenin sosyal
yapısının değiştirilmeye ge-
reksinimi olsa bile bu deęi-
şiklik için kişilerin gelirlerinin
kriter olarak alındığı yasal
düzenlemelerin kabul edil-
mesi demokratik bir toplum-
da kabul edilemez. Hollan-
da Hükümeti'nin ve AİHM
yargıçlarının bir kısmının
düşündüğünün aksine alt ge-
lir grubuna ait olmak/fakir ol-
mak, demokratik bir toplum-
da kamu güvenliğine tehdit
olarak yorumlanamaz.
Fakirlik problemi ikinci ku-
şak insan hakları olan
sosyal-ekonomik haklar ka-
tegorisinde değerlendiril-
mekte. Sosyal-ekonomik

hakların korunması söz ko-
nusu olduğunda her zaman
daha problemli işleyen insan
hakları mekanizması bu
sıkıntıyı bu davada da gözler
önüne seriyor. AİHM, gelir
ölçütüne göre kişilerin
işaretlenmesine ve bu "fakir"
kişilerin söz konusu bölge-
den tehdit unsuru oldukları
gerekçesiyle uzaklaştırılma-
larında hiçbir beis görmüyor.
Aksine Mahkeme, meseleyi
yalnızca ilgili AİHS maddesi-
nin teknik olarak yorumlan-
masıyla çözülecekmiş gibi ka-
bul edip, dava konusu yasal
düzenlemenin yapısal so-
runlarına değinmemeyi ter-
cih ediyor. Bu yöntemi be-
nimseyerek de Mahkeme,
her ne kadar başvuru-
cunun deęinmemesi bile, AİHS'in 14.
maddesinde düzenlenmiş
olan ayrımcılık yasağının da
Hollanda Hükümeti tarafın-
dan ihlal edilmesine göz
yummuş oluyor.

içtimaiyat

Avrupa'da Kadın Hareketleri: Süfrajeterler

Melisa TEKELİ

Cinsiyet ayrımcılığının azalmak yerine giderek daha da şiddetlendiği, toplumsal alanda daha görünür hale geldiği ve yapılaşmaya başladığı bir dünyada, kadın hakları savunucularına her zamankinden daha büyük iş düşüyor. Günümüzdeki teknolojik gelişmeler, iletişimin hızlanması ve mobilizasyonun kolaylaşması, kadın hareketleri için bu durumu bir parça daha kolay hale getiriyor. Ancak bu konudaki esas kahramanlar, zor şartlara rağmen kadın hakları konusunda mücadele eden ve kadınlara büyük kazanımlar miras olarak bırakanlar. Bunlardan biri olan Süfrajeter Hareketi de, 20. yüzyılın başında Birleşik Krallık'ta ortaya çıktı. Hareketin temel hedefi, cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması yönünde adımlar atmaktır. Bu yol-

daki basamak da kadınların seçme ve seçimle hakkına sahip olmaları olarak seçildi. Pasif direniş, kamu toplantılarını bölme ve açlık grevi yapma gibi yollarla bu hedefe ulaşılmaya çalışıldı. Süfrajeterler ağırlıklı olarak orta sınıftan gelen kadınlardan oluşuyordu ama az da olsa erkek destekçileri de vardı. Süfrajeterlerin lideri olarak bilinen Emmeline Pankhurst'ün 10 Ekim 1903'te kızı Christabel ve dört arkadaşıyla birlikte Manchester'da Kadınların Sosyal ve Politik Birliği'ni (WSPU) kurmasıyla hikâye başladı. Aslında hareket başlangıçta şiddetsizlik teorisini eylem yolu olarak belirlemiştir. Ancak hareketin yönetimi giderek radikalleşince, Pankhurst'ün ve hareket içindekilerin hayatı da tutuklamalarla geçti. O dönemlerde kendilerini

yönetenleri seçmek isteyen kadınlara evde kalmış, ahşaksız ve anne olmayı becerememiş bir çeşit varlık imajı çizildiğini not olarak düşmek gerekiyor. Nitekim Süfrajeterlerin cinsiyet ayrımcılığına karşı yaktığı bir tabu da, kamu alanında sigara kullanımı olacaktır. Zira o dönemde kamu alanında sigara kullanmak sadece erkeklere verilen bir ayrıcalık olarak görülüyor, kadınlar ise bu isteklerinde haksız oldukları kabul ettirmeye çalışılıyor. 1908'den itibaren hareketin renkleri mor, beyaz ve yeşil oldu. Mor itibarı, beyaz saflığı, yeşil ise umudu temsil ediyordu. 1910 yılında, kadın haklarının genişletilmesine yönelik yasa tasarısının düşüşü, hareketin radikalleşme sürecini başlattı. Yasanın düşmesinden sonra

vitrinler taşta tutuldu, yangınlar çıkarıldı, Westminster Abbey de dâhil olmak üzere kamusal binalara bombalı saldırılar düzenlendi. Hareket şiddetsizlik teorisine de radikalleşme süreciyle de bazı kesimlere ulaşsa da tam anlamıyla kiteselleşemedi. Hareketin kiteselleşmesi ve sesini duyurmasıysa 1913'te Emily Davison aracılığıyla olacaktır. Bu sırada İngiltere hükümeti de gerek eylemleri gerek amaçları nedeniyle Süfrajeterleri "tehlikeli militanlar" olarak görmüş ve eylemde bulunmasalar bile üyelerini takip ederek onları "aranılan en tehlikeli militanlar" listesine almıştı. 4 Haziran 1913'teki Epsom Kraliyet Yarışı'nda polis, aradığı militanlardan birine ulaştı: Emily Wilding Davison. Davison, 300 bin kişinin

seyrettiği ve aynı zamanda filme çekilen yarışta, kendini koşarak Kral V. George'un atının önüne attı. Yere serildiğinde zaten şuurunu kaybetmiş olan Davison, olaydan dört gün sonra hayatını kaybetti. Emily Wilding Davison bu olayla, sadece Süfrajeterlerin değil, dünyadaki tüm kadın hareketlerinin "enternasyonal şehidi" haline geldi.

Bu eylemden önce sık sık tutuklanan kadınlar, cezaevinde açlık grevi yoluna gitmiş ancak hükümetin bu greve cevabı zorla besleme yönünde olmuştu. Davison'un da 49 kez zorla beslemeye maruz kaldığı ve buna bir tepki olarak radikalleştiği düşünülüyor. Hareketin lideri Pankhurst ise, bir kitabında Emily'nin inancının "insanların vicdanı ancak birileri öldüğünde ayaklanır" şeklinde olduğunu yazmıştır.

Pankhurst, kitabında Emily'nin bu eylemini oldukça net anlatır: "Böylece o da kendini Kral'ın atının altına attı, hem de Kral ve Kraliçe'nin gözleri önünde... Kendi yaşamını Krala bir dilekçe olarak sundu ve acı çeken kadınların özgürlüğünü talep etti..."

Davison'un bu eylemi bilinçli bir intihar olarak mı gerçek-

leştirdiğini, yoksa Süfrajeterlerin sesini duyurmak için giriştiği bir eylemin talihsizlik nedeniyle böyle mi sonuçlandığını tam anlamıyla bilmek imkânsız. Ancak kesin olan şey, Davison'un cenazesinin büyük bir protestoya dönüştüğü ve hareketi kitleselleştirdiği. Cenaze törenine dünyanın her yerinden kadınlar katılım gösterdi ve cenazede "ya özgürlüğümü ver ya da beni öldür" gibi pankartlar yer aldı.

Nisan 1913'te Kedi ve Fare Yasası olarak bilinen Tutuklu Yasası yürürlüğe girdi. Bu yasayla birlikte açlık grevleri yasallaştı. Sağlık durumları kötüleşmeye başlayan Süfrajeterlerin cezaları geçici olarak kaldırıldı, sağlık durumları düzeldiğindeyse yeniden hapse gönderildiler. Bu yasayla İngiliz hükümetinin grevcilere gelebilecek herhangi bir zarardan ya da onların ölümünden muaf tutulması amaçlandı. Ancak kadınların birçoğu serbest bırakıldıklarında bile açlık grevlerine devam etti.

Hareket 1913'ün başlarında The Bodyguard olarak bilinen bir topluluk organize etti. Topluluğun rolü, Emmeline Pankhurst'ü ve diğer tutuklanan, işkence edilen Süfrajeterleri fiziksel olarak

korumaktı. Hareketin önde gelen isimlerinden Edith Garrud, kadınlara dövüş sanatları alanında eğitimler verdi.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Süfrajeterlerin kadınlara oy hakkı kampanyaları geçici olarak durdu. Savaş sonucu oluşan iş gücü eksikliği, kadınların kamusal hayattaki birçok alanda olan varlığını güçlendirdi. Bu durum, kadınların seçme ve seçilme hakkının kabulünü de beraberinde getirdi.

1918'te Halkın Eşitliği Yasası (Representation of the People Act) ile, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk defa bazı kadınlara parlamento seçimlerinde oy kullanma hakkı tanındı. Ancak bu sadece 30 yaş üzerindeki mülk sahibi kadınların oy kullanabildiği kısıtlı bir haktı. 1928'de Halkın Eşitliği ve Eşit İmtiyaz Yasası (Representation of the People (Equal Franchise) Act) ile kadınlar, erkeklerle eşit koşullarda seçme ve seçilme hakkı kazandı. Yasa, diğer partilerin de muhalefeti olmadan, Muhafazakâr Parti tarafından geçirildi. İngiltere'de kadınların seçme ve seçilme hakkını 2 Temmuz 1928'te kazanmasıyla Süfrajeterler amaçlarına ulaştı. Oy hakkı anlamına gelen

suffrage kelimesinden türetilen Süfrajeter kelimesi kendini kadın hakları savunuculuğuna adanmış kadınlar için küçümseyici anlamda kullanılsa da hareketteki tüm kadınlar bu ismi benimsemişti. Süfrajeter kelimesini ilk kullanan kişi olan London Daily Mail'den Charles E. Hands, bu kelimeye "kadınlar oy istemekle kalmadı bir de onu almaya niyetlendiler" anlamını vermeye çalışmıştı.

Süfrajeterler uzun süre unutulsa da, 2015 yılında vizyona giren *Diren!* (Suffragette) adlı filmle ilgi yeniden canlandı. Filmin adı Türkçe'ye çevrilirken Süfrajeter isminin tercih edilmemesi bile, büyük bir zafer kazanmış acı dolu bir direnişin ne denli arka planda bırakıldığının bir göstergesi. Film dünya genelinde büyük ilgiyle karşılandı ve şu ana dek on dört ödül kazandı.

Süfrajeterler, oy hakkını kazanmaktan daha fazla şey başardı. Onlar, toplumda ve ev içi yaşamda kadının rolüne yönelik toplumsal yaklaşımda önemli bir değişiklik yarattılar. Emily Davison'un ölümü ise bugün birçok kadının yaşadığı eşitsizliklerin güçlü bir hatırlatıcısı oldu.

Portre

Melisa TEKELİ

Kral V.George'un ikinci oğlu Albert Frederick Arthur George, 14 Aralık 1895'te Norfolk'a bağlı Sandringham'da dünyaya geldi. Tarih ismini 1936-1952 yılları arasındaki Birleşik Krallık hükümdarı ve 15 Ağustos 1947 tarihine kadar Hindistan imparatoru olarak yazacaktı.

VI. George, kral olmadan önce 1920'den itibaren York Dükü Prens Albert olarak biliniyordu. 1913-1917 yılları arasında Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nde, 1917-1919 yılları arasında Kraliyet Donanması Hava Kuvvetleri'nde ve 1919 yılında da Kraliyet Hava Kuvvetleri'nde görev yap-

tı. 1919-1920 yıllarında Cambridge'deki Trinity College'da ekonomi eğitimi aldı. 3 Haziran 1920'de York Dükü olan VI. George, 1923'te Strathmore ve Kinghorne 14. Kontunun kızı Lady Elizabeth Angela Marguerite Bowest-Lyon ile evlendi. Bu evlilikten

sonradan Snowdon Kontesi olacak olan Prenses Margaret ve Kraliçe II. Elizabeth olacak Prenses Elizabeth dünyaya geldi. Sebebi tam olarak bilinmemekle birlikte, zor bir çocukluk dönemi geçiren VI. George'da kekemelik başladı. Hitabetin gücü, kralın ko-

nuşmalarıyla halkını etkileyip peşinden sürüklemesi gibi fikirlerin her zamankinden daha fazla gündemde olduğu günlerde VI. George, kekemeliği nedeniyle kral olmayacağı fikrini bilinçaltına yerleştirdi. Ancak reel durum, bilinçaltındaki gibi gelişmedi.

Aslında Birinci Dünya Savaşı sırasında tahtta olan V. George'un 1936'da vefat etmesiyle Galler Prensi David, VIII. Edward adıyla tahta geçti. Ancak VII. Edward tahttan on ay sonra çekilecek ve taht yolu VI. George'a açılacak ve böylece 1936 yılı da İngiltere tarihine "üç kral yılı" olarak geçecekti. VII. Edward'ın yerini V. George'a bırakacak şekilde tahttan çekilmesinin görünürdeki sebebi, "onaylanmayan aşk" skandalı olarak sunuldu. Önceden iki evlilik yapmış olan Wallis Warfield Simpson ile yaşadığı aşk, ailesi ve hükümetten onay alamamıştı. Kraliyet ailesi fertleri evlenirken hükümdardan, eğer 25 yaşını geçmişlerse de parlamentodan izin almaya mecburdu. Kralın, iki eski eşi hayat olan bir kadınla evlenmesi kilise prensiplerine aykırıydı ve aynı zamanda Anglikan Kilisesi'nin başı da olan Kralın bu evliliği parlamento tarafından onaylamadı. Asıl sebepse kralın sorumsuz tavırları ve daha da önemlisi o günlerde yükselişi endişeyle takip edilen Hitler'e sempati duymasıydı.

VII. Edward, 10 ay kaldığı tahttan çekilmesini, "sevdiğim kadının yardımı ve desteği olmadan krallık vazifesinin ağır sorumluluğunu yüklenemeyeceğimi anlamış bulunuyorum" olarak özetlenebilecek meşhur konuşmasıyla radyodan duyurdu ve kalan hayatını Fransa'da sürgünde devam ettirdi.

Kekemeliği sebebiyle kalabalığa girmekten bile çekinen VI. George, şimdi kendini korkunç bir kâbusun içinde bulmuştu. Taç giyme merasimini büyük zorluklarla atlattı. İngiltere'nin Hitler'e karşı savaşa girmesiyle birlikte VI. George için asıl zor günler başladı.

Kekemeliği yenmek için konuşma terapisti Lionel Logue ile çalıştı. Kralın hem yakın dostu hem de konuşmasının gelişiminde büyük etkilere sahip terapisti haline gelen Logue, ünlü 3 Eylül konuşması için de kralın temel dayanak noktası oldu. Öyle ki Lionel Logue'un "burada Kral olan bir kekeme vardı, söylediği her hecenin herkes tarafından dinlendiği bir radyo konuşması yapmak zorundaydı ve bunu oldukça tutku ve çarpıcılık ile yaptı" dediği söylenir.

3 Eylül 1939'da İngiltere'nin Almanya'ya savaş ilanını açıkladığı ünlü radyo konuşmasının ses kaydı ve metnine internet üzerinden ulaşılabilir. Bu konuşma VI. George'un kekemeliğiyle mücadele-

sinde en büyük kilometre taşı olarak tasvir ediliyor. Birinci Dünya Savaşı gibi bir felaketi ve dünyada faşizmin yükselişini en vahşi yönleriyle yaşamış bir halkın, liderin ko-nuşmasındaki sürükleyiciliğe duyduğu ihtiyaç oldukça açıktı. VI. George da bu konuşmayla tam olarak bunu başarmıştı. VI. George'un savaş süresindeki politikasına ve tutumuna da bakmak gerekiyor. İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemde İngiltere-Fransa dayanışmasını onayladı, ABD Başkanı Roosevelt ile yakın ilişkiler kurdu. Aynı dönemde Başbakan Chamberlain aracılığıyla Almanya ve İtalya'ya karşı izlenen yatıştırma politikasını destekledi. 1940'ta Avam Kamarası'nın Chamberlain'i istifaya zorlaması üzerine, her ne kadar bu göreve Edward Halifax'ı getirmek istediye de, ikna edilerek Winston Churchill'i getirdi. Churchill'in görev süresi boyunca da onun politikalarına tam destek verdi.

Kral VI. George, savaş sırasında adeta İngiltere halkının simgesi duruma geldi ve cepheleri dolaştı. Hatta bir anlatıya göre, Londra bombalanıp sarayın yarısı yıkıldığında "şimdi halkın yüzüne rahatça bakabilirim" demişti. Yine bir anlatıya göre, bombalanmış bir sokakta gezerken halkın yaptığı "iyi bir kralımız olduğu için Tanrı'ya şükürler olsun"

tezahürat-larına "iyi bir halkım olduğu için Tanrı'ya şükürler olsun" diyerek cevap vermişti.

Savaş bittiğinde İngiltere galip ancak bitkin haldeydi. VI. George savaş sonrası yapabileceği tek şey olan sömürgelerin tasfiyesi sürecine "İngiltere'yle bağlantılarını güçlü tutmaya devam etmeleri" kaydıyla destek verdi.

Kızı Prenses Elizabeth, 1947'de Yunan Prensi Phillip ile evlendi. Bir sonraki yıl bu evlilikten Prenses Charles doğdu. Ancak 1948'den sonra, VI. George'un sağlığı iyice bozulmuştu. Kekemeliğine iyi geleceği söylendiği için çok sigara içen kral, akciğer kanseri ameliyatı geçirdikten bir süre sonra, 6 Şubat 1952 yılında Sandringham'da hayatını kaybetti.

Kral'ın cenazesine soğuğa rağmen binlerce kişi katıldı. Ağabeyi VIII. Edward da bu cenaze töreni için yıllar sonra İngiltere'ye döndü. Tahtta olduğu son yıllarda, varis olarak dış seyahatlere gönderdiği kızı Prenses Elizabeth ise bugün Kraliçe II. Elizabeth olarak hala İngiltere tahtında.

Kral VI. George'un hayatına olan ilgi 2010 yılında The King's Speech (Zoraki Kral) filmi ile yeniden canlandı. Kral'ın konuşma zorluğunu aşma mücadelesini anlatan film dört dalda Oscar dâhil çok sayıda ödül aldı.

Macellan: Bir İnsan, Bir Yaşam

Ayşe Elif YILDIRIM

Stefan Zweig tarafından kaleme alınan ünlü denizci Macellan'ın yaşam öyküsü, tarihin ne kadar acımasız olduğunu göstermesinin yanı sıra, tek bir insanın tarihin akışını nasıl değiştirebileceğini de gözler önüne seriyor. Avrupa'nın en uç köşesinde yer alan ufaklık ülke Portekiz'in bir anda uçsuz bucaksız su çölü Atlantik Okyanusu'na karşı olan korkularını yenmesiyle "coğrafi keşif" furyası başlamıştı. Bu süreç sonunda bütün dünyada güçler dengesi sarsılmış, dünya haritasının tamamen değişmesi ve tamamlanması için sadece bir jenerasyon yetmişti. Portekiz'in ardından İspanya, İngiltere ve Avrupa'nın geri kalanına yayılan furyayla 100 yıl içinde bütün dünya altüst oldu, zenginlik kavramı değişti, yemekler baharatlarla zenginleşti, taçlar altınlarla süslendi, elbiseler ipekten yapılmaya başladı, evlere siyah tenli köleler hizmet etmeye başladı. "Satranç" isimli muhteşem klasiğin yazarı tarafından kaleme alınan "Macellan: Bir İnsan, Bir Yaşam" kitabı, kendisi yolculuğu tamamlayamasa da filusunun öngördüğü üzere dünyanın etrafında bir tam tur atmasıyla dünyanın yuvarlak olduğunu kanıtlayan, İspanya Krallığı'na hizmet eden Portekizli denizci

Fernão de Magalhães'i ve bu yolculuğun dünya tarihi içindeki anlamını anlatıyor. Kitap aynı zamanda Macellan'ın komplike kişiliğine de ayına tutuyor. Portekizli elit bir aileden gelen ve Portekiz Krallığı'na denizci olarak hizmet eden Macellan, daha sonra Kral'la arası bozulduğu için İspanya'ya göç eder. Burada Hindistan'a batıdan ulaşma projesine İspanya Krallığı'ndan destek bulur, uzun uğraşların ve hazırlıkların sonunda beş gemilik bir filoyla Sevilla limanından yola çıkar. İspanyollar için Baharat Adaları'na batıdan ulaşmak, Portekizlilerin elinde bulunan Hint Okyanusu yolundan farklı bir yol "keşfetmek" ve böylece ticaretin yörüngesini kendilerine çevirmektir. Ticaret hemen hemen tarihin her anında büyük "keşifler" in arkasındaki itici güç olmuş. Her ne kadar bu yolculuğun amacı tamamen ticari olsa da, yolculuğun asıl insanlığa katkısı farklı olmuş. Bu yolculuk sayesinde sadece Baharat Adaları'na batıdan ulaşmakla kalınmamış, Güney Amerika'da Atlantik Okyanusu'nu Pasifik Okyanusu'na bağlayan boğaz da denizcilik açısından işlevsel kılınmış. Bugün Macellan Boğazı olarak anılan geçit, oldukça sert rüzgârların kesiştiği, kutup-

lara yakın bir bölgede yer almakta. Burayı geçen Macellan'ın filosu, Pasifik Okyanusu'nda 100 gün süren ve açlıkla boğuşma şeklinde geçen uzun bir yolculuktan sonra Filipinler'e ulaşır. Ne var ki burada Macellan'ın ve filusunun kaderi tamamen değişir. Filipinleri İspanya Krallığı'nın hâkimiyeti altına almak için bütün adaları tek tek dolanıp her adanın liderini kendine bağlamaya çalışan Macellan, haritada gözükmeyecek kadar küçük olan Mactan Adası'nda girilen ufak bir çatışmada ölür. Kaptanları Macellan'ın beklenmedik ölümünden sonra filo bir hayli dağılır, Sevilla limanından alınan demir den üç yıl sonra filodan sadece Victoria isimli gemi 18 denizcisiyle aynı limana geri dönmeyi başarabilmiştir. İronik şekilde, bu tek gemi de Macellan'a yolculuk sırasında baş kaldıran kaptanlardan biri tarafından limana geri getirilmiştir, üstelik baharat adalarından alınan tonlarca baharatla birlikte. Dönüşte Victoria'yı Ümit Burnu'ndan geçirerek İspanya'ya getiren işte bu kaptan, Juan Sebastian Elcano, yüklü bir şekilde ödüllendirilir. Projenin asıl sahibi Macellan'ın isminin günümüze kadar gelmesiyle, Macel-

lan'a büyük bağlılık duyan ve sağ kalan denizcilerden biri olan Antonio Pigafet'ta'nın vicdan yapılarak yazdığı yazılar sayesinde olmuştur. Stefan Zweig, "Macellan: Bir İnsan, Bir Yaşam" isimli kitabı yazarak tarihin oldukça acımasız davrandığı Macellan'a hakkettiği değeri vermek istediğini belirtiyor. İnanılmaz sabırlı ve deneyimli bir denizci ve lider olmasına rağmen trajik bir şekilde hayatını kaybeden, üstelik ardından bir aile bile bırakmayan Macellan'ın mezarı da bulunmamakta. Macellan'ın trajik öyküsü, dünya tarihinin önemli yolculuklarından birinin mimarı olmasıyla daha da anlatmaya değer hale gelmekte. Aslında Macellan'ın batıdan doğuya yaptığı yolculuk ve bulunduğu yol o dönemde ticari olarak pek fazla anlam ifade etmedi. Macellan'ın kazasız belasız geçtiği ve bugün Macellan Boğazı olarak anılan yerden daha sonra geçebilen çok az gemici oldu, hatta bugün bile burası yaşamsal şartların oldukça zor olduğu bir bölge. Ancak bu yolculuğun ciddi bilimsel anlamı olduğu da açık. Zira böylece dünyanın yuvarlak olduğu kesin olarak kanıtlanmış, zaman farkı da ilk defa fark edilmiştir.

ATAUM'dan Butik Eğitim Programları

AB Sürecinde Türk Kamu Yönetimi

AB Sürecinde Yerel Yönetimler

AB Sürecinde Türk Kamu Yönetimi

Türkiye'nin Avrupa Birliği katılım süreci çerçevesinde kamu yapılanmasının rolü ve değişimine ilişkin temel konuların ele alınacağı sertifika kursunun programı düzenlenecektir. Programa katılacak kursiyerlerin Lisans mezunu olmaları dışında herhangi bir koşul aranmamaktadır.

Başlama Bitiş Tarihi:
3.05.2016 16.06.2016

Günler: Perşembe ve Cuma günleridir. Programın toplam süresi 48 saat olarak düzenlenmiştir.

Ücret : Kişi başına 1000.- TL'dir.

Devamsızlık sınırını aşmamış olmaları kaydıyla, Tüm katılımcılara program sonunda "Katılım Sertifikası" verilecektir.

Son Müracaat: 25 Nisan 2016

Kesin kayıt: ATAUM AB Sürecinde Türk Kamu Yönetimi Kursuna kabul edilen kursiyerlerin Lisans diploma fotokopisi, 2 adet fotoğraf başvuru formunu doldurup 25 Nisan 2016-02.05.2016 tarihleri arasında ATAUM kurslar Koordinatörlüğüne teslim etmeleri gerekmektedir.

ATAUM

Ankara Üniversitesi

Avrupa Toplulukları
Araştırma ve Uygulama Merkezi

Başvuru ve Bilgi İçin

ATAUM Öğrenci İşleri
Dahili: 2614 - 2615

www.ataum.ankara.edu.tr
ataum@education.ankara.edu.tr

+90(312)362 07 62 - 362 07 80 faks: +90(312)320 50 61
Ankara Üniversitesi Cebeci Kampüsü - ANKARA

AB Sürecinde Yerel Yönetimler

Türkiye'nin Avrupa Birliği katılım süreci çerçevesinde yerel yönetimlerin rolü ve değişimine ilişkin temel konuların ele alınacağı sertifika programı düzenlenecektir. Programa katılacak kursiyerlerin Lisans mezunu olmaları dışında herhangi bir koşul aranmamaktadır.

Başlama Bitiş Tarihi:
04.05.2016-25.05.2016

Günler: Pazartesi ve Çarşamba günleridir. Programın toplam süresi 18 saat olarak düzenlenmiştir.

Ücret : Kişi başına 475.- TL'dir.

Devamsızlık sınırını aşmamış olmaları kaydıyla, Tüm katılımcılara program sonunda birer "Katılım Sertifikası" verilecektir.

Son Müracaat: 25 Nisan 2016

Kesin kayıt: ATAUM AB Sürecinde yerel Yönetimler kabul edilen kursiyerlerin Lisans diploma fotokopisi, 2 adet fotoğraf ve başvuru formunu doldurup 25 Nisan 2016-02.05.2016 tarihleri arasında ATAUM kurslar Koordinatörlüğüne teslim etmeleri gerekmektedir.

Avrupa
Gündemi...

ATAUM
e-bülten